

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра обліку та економіко-правового забезпечення АПК

СЕРГЄЄВА Вероніка Володимирівна

**Діагностика потенціалу платоспроможності та
ліквідності активів підприємства / Diagnostics of
potential of solvency and liquiditi of enterprise assets.**

спеціальність: 8.03050401 – Економіка підприємства
магістерська програма - Економіка і фінанси підприємств агропромислового виробництва

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ЕФАПзфн - 21
В. В. Сергєєва

Науковий керівник:
д.е.н., професор,
Лагодієнко В. В.

ТЕРНОПІЛЬ - 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА ЙОГО АКТИВІВ	
1.1. Обґрунтування необхідності та основних завдань аналізу фінансового стану публічного акціонерного товариства.....	10
1.2. Інформаційне забезпечення аналізу платоспроможності та ліквідності активів приватного акціонерного товариства.....	13
1.3. Особливості оцінки платоспроможності та ліквідності активів акціонерних товариств.....	18
Висновки до розділу I.....	33
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПАТ «НОВОВОЛИНСЬКИЙ ЛИВАРНИЙ ЗАВОД»	
2.1. Загальна характеристика підприємства та аналіз показників ефективності використання трудових ресурсів.....	38
2.2. Оцінка фінансового стану ПАТ «Нововолинський ливарний завод».....	47
Висновки до розділу II.....	55
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ «НОВОВОЛИНСЬКИЙ ЛИВАРНИЙ ЗАВОД»	
3.1. Підвищення ефективності діяльності ПАТ «Нововолинського ливарного заводу» за рахунок чинників, засобів та предметів праці.....	59
3.2. Математична модель оптимізації діяльності ПАТ «Нововолинський ливарний завод».....	63
Висновки до розділу III.....	71
ВИСНОВКИ.....	74
ЛІТЕРАТУРА.....	78
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

В умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану підприємств, зміст якої виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників (зокрема стану активів та пасивів суб'єкта господарювання), які відображають різні аспекти діяльності кожного окремого підприємства.

Здійснення дослідження роботи спирається на наукові концепції та теоретичні досягнення вітчизняних вчених, посилення на тексти яких наведено у списку літератури.

Велика кількість публічних акціонерних товариств в Україні має незадовільну структуру капіталу та наявна нестача оборотних коштів на підприємстві, необхідних зокрема для розширення потужностей виробництва. За своєчасної розробки та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довгостроковому періоді, такі підприємства можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість. Одним із заходів може бути запрошення спеціалістів із відомих консалтингових фірм, що входять до п'ятірки/десятки найбільших консалтингових компаній світу. Інформація базується на повідомленнях журналу «Бізнес утік».

Попередження розвитку кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами оцінювання фінансового стану публічного акціонерного товариства. Зокрема консультаційні послуги з надання такого виду робіт може надати будь-яка консалтингова компанія вітчизняна або зарубіжна.

Питання аналізу платоспроможності та ліквідності активів публічних акціонерних товариств знайшли своє відображення у роботах багатьох вчених,

зокрема М. Болюх, В. Іваненко, М. Лапішко, Г. Панової, А. Поддєрьогіна, П. Роуза, Д. Уайтінга, Е. Хелферта, В. Черкасова, А. Шеремет та інших.

Метою дипломної роботи є вивчення теоретичних основ та практичних методик оцінки фінансового стану публічного акціонерного товариства, а саме його платоспроможності та ліквідності активів, а також розробка методичних рекомендацій щодо напрямків удосконалення фінансового стану підприємства ПАТ «Нововолинський ливарний завод» («НЛЗ»).

Досягнення вказаної мети передбачає послідовне вирішення **завдань**:

- доцільно дослідити теоретичні аспекти платоспроможності та ліквідності активів підприємств, а також здійснити теоретичний аналіз фінансового стану підприємств в Україні загалом;
- необхідно обґрунтувати критерії та систему показників, що дозволяють комплексно оцінювати платоспроможність та ліквідність активів акціонерного товариства;
- здійснити оцінку основних показників фінансово-господарського стану ПАТ «Нововолинський ливарний завод»;
- провести аналіз платоспроможності та ліквідності активів ПАТ «НЛЗ»;
- виявити можливі шляхи покращення фінансового стану ПАТ «НЛЗ».

Об'єктом дослідження є публічне акціонерне товариство «Нововолинський ливарний завод».

ПАТ «Нововолинський ливарний завод» є одним із найбільших ливарних заводів західного регіону. Воно було заснованим 01.10.1986 року, 01.10.1992 – перетворене у Орендне товариство «НЛЗ», а 29.12.1995 року набуло статусу Відкритого акціонерного товариства «НЛЗ».

З 18.05.2010 року у відповідності до Закону України «Про акціонерні товариства» № 514 від 17.09.2008 року, ВАТ «Нововолинський ливарний завод» перейменовано у ПАТ «Нововолинський ливарний завод».

Завод є членом Асоціації ливарників України, асоційованим членом Асоціації «Комітет економічного розвитку».

Підприємство отримало багаточисленні грамоти та подяки від різних організацій та органів самоврядування, в тому числі:

- два дипломи міжнародних спеціалізованих виставок;
- сертифікат Українського союзу промисловців та підприємців;
- диплом експортера України;
- три дипломи Волинської області;
- диплом «Міжнародний академічний рейтинг популярності і якості - «Золота фортуна» — срібна медаль, 2002 р.;
- диплом переможця національного бізнес-рейтингу з присвоєнням звання «Лідер області»;
- «Зірка якості 2011 р.» в національному рейтингу якості товарів і послуг;
- експертний висновок по офіційним даним державних органів статистики — «Найкращий виробник послуг по литтю сталі 2011 р.»;
- сертифікат «Експортер року в Україні 2011 р.»;
- «Почесна грамота Державного комітету України у питаннях регулярної політики і підприємництва за вагомий вклад в реформування національної економіки, розвиток підприємства і формування ринкової інфраструктури в Україні 2010 р.»;
- подяка Нововолинської державної податкової інспекції платнику податків 2010 р.;
- подяка Голови Волинської державної адміністрації за вагомий вклад розвитку Волинського краю 2010 р.;
- та інші.

Нааявний сертифікат на систему керування якістю ДСТУ ISO 9001:2009. Лабораторії підприємства атестовані Міністерством промислової політики України, Науково-виробничим центром стандартизації і метрології. Проведена сертифікація відповідності продукції в Реєстрі сертифікації на федеральному залізничному транспорті (РС ФЖТ).

Радою по залізничному транспорту ПАТ «НЛЗ» присвоєний умовний номер заводу 1 353 для клеймування лиття при виготовленні комплектуючих до рухомого складу залізниці.

З метою захисту споживачів від поставки у їхню адресу неякісної контрафактної продукції недобросовісними постачальниками, в Державному реєстрі свідоцтв України на знаки товарів та послуг зареєстрований торговий знак «НЛЗ».

Головними видами продукції, що виготовляє ПАТ «НЛЗ» є вироби для рухомого складу залізної дороги, відливки зі сталі, сірого чавуна, алюмінієвих сплавів, запчастини до авто- і сільгосптехніки (маховики, корпуси, катки, зірки, колеса напрямні, диски), церковні дзвони.

За останні роки ПАТ «НЛЗ» втричі збільшив об'єми випуску продукції, а підприємство зі збиткового перетворилось у прибуткове. Отриманий прибуток був інвестований у розвиток виробництва. Проводиться реконструкція виробництва шляхом придбання нового і модернізації дійсного технологічного обладнання, запроваджуються прогресивні технології для економії енергоресурсів, покращення екологічних показників, зниження собівартості продукції і підвищення рівня її рентабельності. Під час реконструкції були створені нові робочі місця. На підприємстві освоюються нові, конкурентноспроможні види продукції, постійно підвищується рівень кваліфікації кадрів, продуктивність праці, якість продукції.

Закінчена перша черга реконструкції і техпереоснащення підприємства. Здана в експлуатацію автоматична лінія для виробництва ливарних форм та стержнів по ХТС (фуран) процесу, виробництва фірми IMF (Італія).

Продукція, яка випускається підприємством, завоювала своє місце як на ринку України, так і за кордоном.

Інформаційною базою для вивчення проблем підприємства та аналізу даної теми виступили базові підручники з фінансів підприємств, фінансового аналізу, фінансового менеджменту та фінансової діяльності акціонерних товариств, дані бухгалтерського обліку, наукові праці і монографії вітчизняних

і зарубіжних економістів, статті фахових видань, а також фінансова звітність публічного акціонерного товариства ПАТ «НЛЗ».

Завод є членом Асоціації ливарників України, асоційованим членом Асоціації «Комітет економічного розвитку».

Підприємство отримало багаточисленні грамоти та подяки від різних організацій та органів самоврядування, в тому числі:

- два дипломи міжнародних спеціалізованих виставок;
- сертифікат Українського союзу промисловців та підприємців;
- диплом експортера України;
- три дипломи Волинської області;
- диплом «Міжнародний академічний рейтинг популярності і якості „Золота фортуна”» — срібна медаль, 2002 р.;
- диплом переможця національного бізнес-рейтингу з присвоєнням звання «Лідер області»;
- «Зірка якості 2011 р.» в національному рейтингу якості товарів і послуг;
- експертний висновок по офіційним даним державних органів статистики — «Найкращий виробник послуг по литтю сталі 2011 р.»;
- сертифікат «Експортер року в Україні 2011 р.»;
- «Почесна грамота Державного комітету України у питаннях регулярної політики і підприємництва за вагомий вклад в реформування національної економіки, розвиток підприємства і формування ринкової інфраструктури в Україні 2010 р.»;
- подяка Нововолинської державної податкової інспекції платнику податків 2010 р.;
- подяка Голови Волинської державної адміністрації за вагомий вклад в розвиток Волинського краю 2010 р.;
- та інші.

Радою по залізничному транспорту ПАТ «НЛЗ» присвоєний умовний номер заводу 1 353 для клеймування лиття при виготовленні комплектуючих до рухомого складу залізниці.

З метою захисту споживачів від поставки у їхню адресу неякісної контрафактної продукції недобросовісними постачальниками, в Державному реєстрі свідоцтв України на знаки товарів та послуг зареєстрований торговий знак «НЛЗ».

Головними видами продукції, що виготовляє ПАТ «НЛЗ» є вироби для рухомого складу залізної дороги, відливки зі сталі, сірого чавуна, алюмінієвих сплавів, запчастини до авто- і сільгосптехніки (маховики, корпуси, катки, зірки, колеса напрямні, диски), церковні дзвони.

За останні роки ПАТ «НЛЗ» втричі збільшив об'єми випуску продукції, а підприємство зі збиткового перетворилось у прибуткове. Отриманий прибуток був інвестований у розвиток виробництва. Проводиться реконструкція виробництва шляхом придбання нового і модернізації дійсного технологічного обладнання, запроваджуються прогресивні технології для економії енергоресурсів, покращення екологічних показників, зниження собівартості продукції і підвищення рівня її рентабельності. Під-час реконструкції були створені нові робочі місця. На підприємстві освоюються нові, конкурентноспроможні види продукції, постійно підвищується рівень кваліфікації кадрів, продуктивність праці, якість продукції.

Продукція, яка випускається підприємством, завоювала своє місце як на ринку України, так і за кордоном.

Предметом дослідження виступають методологічні та методичні аспекти аналізу платоспроможності та ліквідності активів акціонерних товариств. При написанні курсової роботи були використані такі **методи дослідження**:

- статистичний;
- монографічний;
- історичний;
- нормативний;
- табличний;
- аналітичний.

У роботі застосовано цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства:

- горизонтальний аналіз - в процесі порівняння кожної позиції звітності підприємства з попереднім періодом;

- вертикальний аналіз - при визначенні структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;

- трендовий аналіз - при порівнянні кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначенні тренду, тобто основної тенденції динаміки показників (за допомогою тренду, здійснюється перспективний прогностичний аналіз фінансового стану);

- метод фінансових коефіцієнтів (відносних показників) - при розрахунку відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначенні взаємозв'язків показників;

- порівняльний аналіз - при аналізі показників підприємства порівняно з середніми показниками;

- факторний аналіз - при аналізі впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих (розділених у часі) чи стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження, використовуючи при цьому методи аналізу та синтезу (при прямому факторному аналізі використовується власне метод аналізу, тобто роздроблення результативного показника на складові частини, при зворотному - метод синтезу, коли його окремі елементи з'єднуються у загальний результативний показник).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА ЙОГО АКТИВІВ

1.1 Обґрунтування необхідності та основних завдань аналізу фінансового стану публічного акціонерного товариства

Ефективність фінансової діяльності акціонерного товариства потребує забезпечення правильного оптимального співвідношення необхідних засобів і джерел їх формування. Забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання безпосередньо пов'язане з аналізом їх фінансового стану. При цьому принципове значення має дослідження вихідної концепції його ролі при формуванні фінансової стратегії.

Необхідно зазначити, що фінансовий стан будь-якого публічного акціонерного товариства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Деякі економісти зазначають, що об'єктивна необхідність врахування дійсного фінансового стану при прийнятті перспективних управлінських рішень дозволяє досягти:

- забезпечення сумісності стратегії з можливостями публічного акціонерного товариства;
- оптимального співвідношення ресурсів;
- виявлення ступеня ризику під-час ведення господарської діяльності[12].

Крім того, особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного його б'єктивного аналізу фінансового стану підприємств. До того ж, систематичний аналіз фінансового стану публічного акціонерного товариства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний тому,

що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності [24].

Варто відмітити, що метою оцінки фінансового стану публічного акціонерного товариства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішення взаємозалежного набору **аналітичних задач**:

- визначення фінансового стану публічного акціонерного товариства на момент проведення аналізу;
- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства;
- визначення «вузьких» місць, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;
- виявлення резервів, які публічне акціонерне товариство може використовувати для поліпшення свого фінансового стану [10].

Окрема група дослідників у цій сфері зазначають, що до основних **завдань**, які комплексно вирішуються в процесі оцінки фінансового стану публічного акціонерного товариства, належать:

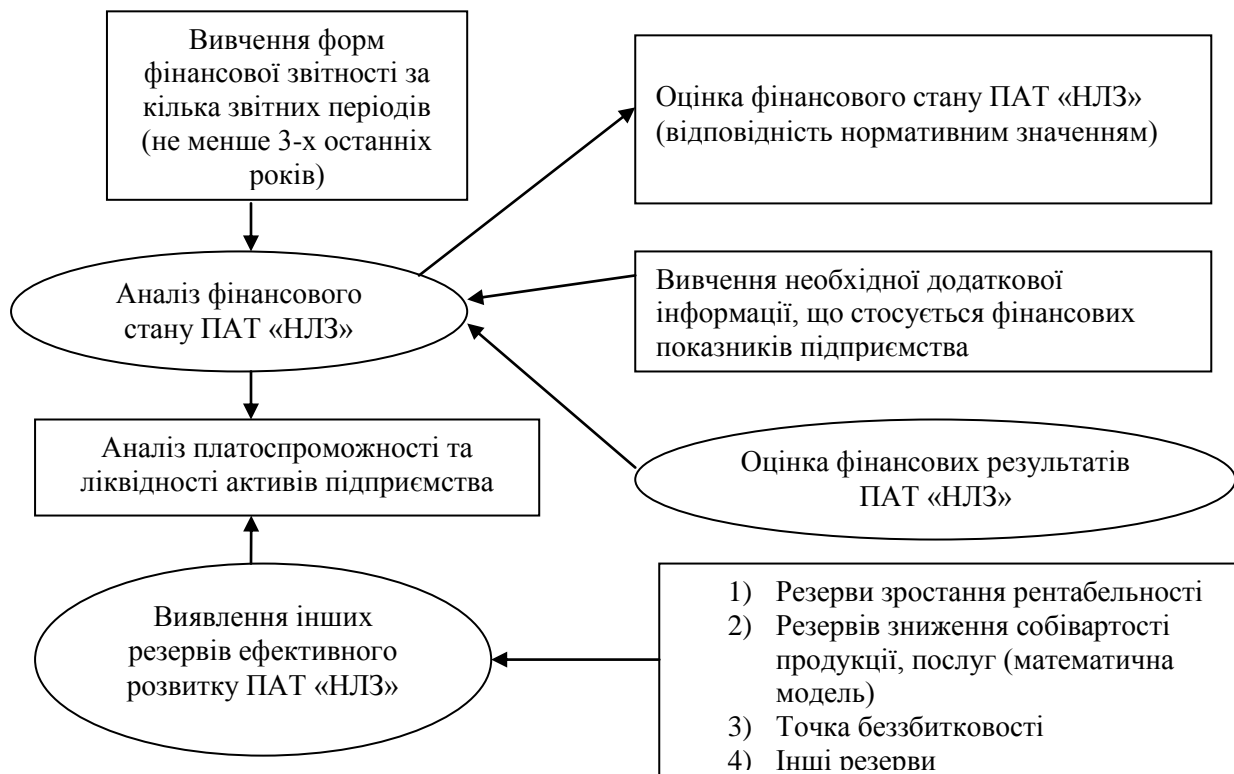
- встановлення позиції підприємства на основі розроблених фінансових показників, а саме виявлення забезпеченості підприємства оборотними засобами, правильності встановлення обсягів запасів товарно-матеріальних цінностей, розрахунок оптимального рівня заборгованості, виявлення економічних і фінансових результатів;
- виявлення шляхів і можливостей подальшого поліпшення фінансової діяльності, тобто встановлення відхилень від критичних значень показників фінансового стану акціонерного товариства, виявлення причин цих відхилень і розробка відповідних рекомендацій сприяє в кінцевому результаті поліпшенню всієї виробничої діяльності підприємства;
- використання окремого показника для виявлення тенденцій зниження збитковості, за допомогою якого можна визначати ефективність реалізованих

заходів, спрямованих на удосконалення організації виробництва, технології та техніки [17].

Заслуговує на увагу те, що інші економісти виділяють дещо інакшу групу завдань аналізу фінансового стану публічного акціонерного товариства:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів [25].

На нашу думку, можна узагальнити виділені групи завдань аналізу фінансового стану акціонерного товариства у вигляді схеми (рисунки 1.1).

Рисунки 1.1 – Завдання фінансового аналізу економічної діяльності, платоспроможності та ліквідності активів приватного акціонерного товариства.

Таким чином, фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик діяльності кожного приватного акціонерного товариства. Слід ще раз підкреслити, що необхідність та значення його аналізу зумовлені потребою систематичного аналізу та вдосконалення роботи за ринкових відносин, переходу до самоокупності, самофінансування, потребою в поліпшенні використання фінансових ресурсів, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності акціонерного товариства.

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

1.2 Інформаційне забезпечення аналізу платоспроможності та ліквідності активів приватного акціонерного товариства

Систематичний аналіз фінансового стану (платоспроможності підприємства та ліквідності активів) акціонерного товариства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового покращення та оздоровлення підприємств України. Внаслідок фінансового аналізу менеджер/аудитор одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану приватного акціонерного товариства.

Необхідно відзначити, що інформаційною базою аналізу фінансового стану приватного акціонерного товариства є, в основному, його фінансова звітність (усі форми).

Фінансова звітність являє собою систему показників, що відображають інформацію про фінансовий стан ПАТ на звітну дату, а також фінансові результати її діяльності за звітний період [16].

Склад, зміст, вимоги та інші методичні основи фінансової звітності на підприємствах України регламентовані Положеннями (стандартами)

бухгалтерського обліку. Згідно з П(С)БО, фінансова звітність складається з утворюючих єдине ціле взаємозалежних показників балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до них. Головними вимогами до фінансової звітності є достовірність, повнота та відкритість для ознайомлення користувачів.

Баланс підприємства (форма №1) служить індикатором для оцінки загального фінансового стану підприємства. Підсумок балансу дає орієнтовну суму коштів, що знаходяться в розпорядженні приватного акціонерного товариства. Для загальної оцінки фінансового стану підприємства складають ущільнений баланс, у якому об'єднують у групи однорідні статті. При цьому скорочується число статей балансу, що підвищує його наочність і дозволяє порівнювати з балансами інших підприємств [5].

Баланс підприємства - це відображення його фінансового стану на визначений момент часу діяльності ПАТ. Результати руху фінансових потоків фіксуються в структурі капіталу, розмірах цільових фондів і фінансових активів, нарахованій амортизації. Баланс становить найбільший інтерес для всіх користувачів фінансової інформації, оскільки саме він показує залежність підприємства від зовнішніх і позикових джерел фінансування, стан стосунків постачальниками і покупцями, напрямки інвестиційної діяльності підприємства та джерела його фінансування. Дані балансу свідчать про те, що має в своєму розпорядженні підприємство, скільки воно заборгувало постачальникам і кредиторам, яким є його власний капітал. Будь-яка господарська операція призводить до зміни балансу, і при нагоді його щоденного складання можна спостерігати залежність заходів, що проводяться, і фінансового стану. Балансом є зіставлення активів і пасивів підприємства, тобто грошових коштів і майна із зобов'язаннями підприємства щодо його власників і кредиторів.

В управлінні приватним акціонерним товариством баланс є найважливішим інструментом вивчення і діагностики фінансової рівноваги, спостереження за потенційними факторами її порушення. За допомогою ліквідних засобів ПАТ повинне погашувати свої наявні борги у встановлені терміни, а також підтримувати функціональну рівновагу між джерелами і

зобов'язаннями, забезпечуючи стабільність перших і цільовий напрям других.

Ця вимога обумовлена передусім наявністю двох різних підходів у фінансовому аналізі: функціональний аналіз та аналіз ліквідності. В першому випадку – це функціональний баланс, що показує джерела отримання грошових коштів ПАТ і напрямки їх використання в основній діяльності (поточній, фінансовій, інвестиційній). В другому випадку базою є традиційний бухгалтерський баланс, що відображає майновий стан підприємства на певний момент часу.

Фінансовий аналіз балансу передбачає проведення вертикального та горизонтального аналізу основних фінансових показників підприємства. Вертикальний аналіз відповідає за питому вагу показників у загальному підсумку балансу. Горизонтальний аналіз характеризує зміну показників за вказаний звітний період. Динаміка показників на тимчасовому відрізку свідчить про зміни економічного потенціалу підприємства, його майнового і фінансового становища.

Наявна фінансова рівновага в балансі ПАТ показує, чи може воно виконати свої зобов'язання в строк, швидко реалізувавши свої активи. Якщо такої можливості немає, то це означає припинення платежів і загрозу банкрутства. Очевидно, що підтримка фінансової рівноваги і зменшення ризику неплатежів вимагають певного співвідношення між мірою ліквідності активів і спроможністю повернення кредиторської заборгованості.

Крім того, варто відмітити, що для одержання загальної оцінки динаміки фінансового стану можна зіставити зміни результату балансу зі змінами фінансових результатів господарської діяльності (виручкою від реалізації продукції, прибутком від реалізації, прибутком від фінансово-господарської діяльності), використовуючи форму № 2 «Звіт про фінансові результати» (див . додатки).

Форми фінансової звітності підприємств і порядок їх заповнення встановлює Міністерство фінансів України. Методологія та форми складання фінансової звітності регулюються в Україні затвердженими Міністерством фінансів такими національними Положеннями (стандартами).

Примітки до фінансової звітності повинні розкривати суть поданої звітної інформації, облікову політику організації і забезпечувати користувачів звітності додатковими даними, які недоцільно включати в баланс, звіт про фінансові результати та інші звітні документи, але які є необхідними користувачам фінансової звітності для реальної оцінки майнового, фінансового стану організації і фінансових результатів її діяльності.

Слід зазначити, що на вітчизняних підприємствах часто здійснюють аналіз характеру змін окремих статей балансу. Такий аналіз проводиться за допомогою горизонтального (часового) та вертикального (структурного) аналізу [11].

Горизонтальний аналіз полягає в побудові однієї або декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні балансові показники доповнюються відносними темпами зростання (спаду). Мета горизонтального аналізу полягає в тому, щоб виявити абсолютні і відносні зміни розмірів різноманітних статей балансу за визначений період, дати оцінку цим змінам.

Для аналізу беруть базисні темпи росту за декілька періодів. Найчастіше розбивка на періоди відбувається поквартально [2]. Цінність результатів горизонтального аналізу суттєво знижується в умовах інфляції, коливань цін на ресурси та частих нововведень у податковому законодавстві, які впливають на розподіл доходу. В цій ситуації на деяких підприємствах з високими темпами обіговості коштів доцільним було б здійснення горизонтального аналізу з врахуванням не щоквартальних, а щомісячних змін показників у статтях балансу публічного акціонерного товариства [6].

Велике значення для оцінки фінансового стану має також вертикальний (структурний) аналіз активу і пасиву балансу, що дає представлення фінансового звіту у вигляді відносних показників. Мета вертикального аналізу полягає в розрахунку питомої ваги окремих статей у підсумку балансу й оцінці його змін. За допомогою вертикального аналізу можна проводити міжгосподарські порівняння підприємств, а відносні показники згладжують негативний вплив інфляційних процесів.

Необхідно зауважити, що горизонтальний і вертикальний аналіз взаємодоповнюють один одного, на їхній основі будується порівняльний аналітичний баланс. У порівняльному балансі відображаються лише основні розділи активу і пасиву балансу. Він характеризує як структуру звітної бухгалтерської форми, так і динаміку окремих її показників [10].

Варто також відмітити, що відповідно до методики, затвердженої Міністерством економічного розвитку і торгівлі, основними джерелами інформації для проведення поглибленого аналізу є такі документи:

- баланс підприємства (форма № 1) (Додаток А);
- звіт про фінансові результати (форма № 2) (Додаток Б);
- звіт про рух грошових коштів (форма № 3) (Додаток В);
- звіт про власний капітал (форма № 4) (Додаток Г);
- примітки до річної фінансової звітності (форма № Д);
- звіт про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос) (форма №11-ОЗ);
- обстеження технологічних інновацій промислового підприємства (форма №1-інновація);
- звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість (форма №1-Б);
- звіт з праці (форма №1-ПВ);
- звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці (форма № 1-ПВ (умови праці));
- звіт про використання робочого часу (форма № 3-ПВ);
- інша інформація, необхідна для якісного здійснення аналізу та виявлення резервів виробництва [14].

Таким чином, співставляючи структури змін в активі і пасиві, можна зробити висновки про те, через які джерела, в основному, відбувся притік нових коштів і в які активи ці нові кошти будуть вкладені в майбутньому.

Сама по собі структура майна і навіть її динаміка не дає відповідь на питання, наскільки вигідно для інвестора вкладання грошей у дане

підприємство, а лише оцінює стан активів і наявність можливостей для погашення боргів.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжну звітність складають щоквартальну наростаючим підсумком з початку звітного року в складі Балансу та Звіту про фінансові результати. Баланс підприємства складається за станом на кінець останнього дня кварталу (року).

У разі ліквідації підприємства складають ліквідаційний баланс, який у випадках, передбачених законодавством, публікується в пресі протягом 45 днів. Підприємства, що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції складають також консолідовану фінансову звітність, яка містить інформацію про діяльність усіх структурних підрозділів. Об'єднання підприємств крім власної звітності складають зведену фінансову звітність щодо всіх підприємств, які входять до їх складу.

Відповідно до українського законодавства підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність органам, яким вони підпорядковані, трудовим колективам на їх вимогу, власникам згідно з установчими документами. Відкриті акціонерні товариства та підприємства — емітенти облігацій зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним року оприлюднювати річну фінансову звітність через публікації у періодичних виданнях або розповсюдженням її у вигляді окремих друкованих видань. Розглянемо більш докладно зміст основних форм звітності.

1.3 Особливості оцінки платоспроможності та ліквідності активів акціонерних товариств

У часи кризи актуальними стають питання конкурентоспроможності українських підприємств та перспективи їх виживання. Необхідність аналізу публічних акціонерних товариств зумовлена тим, що нині переважна їх більшість мають низьку ефективність економічної діяльності. Тому особливе місце слід приділяти питанням аналізу господарської діяльності акціонерних

товариств, зокрема, їх майнового стану та визначення напрямів підвищення ефективності їх діяльності.

Управління фінансами публічних акціонерних товариств передбачає аналіз основних характеристик балансу: наявності власного майна, довгострокових і короткострокових джерел фінансування, узгодження їх з поточною діяльністю й перспективами розвитку товариств.

Наведемо коротку характеристику основних показників, які використовуються в процесі оцінювання фінансової діяльності підприємства.

А) Показники оцінки майнового стану ПАТ.

1) Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні.

Валюта балансу акціонерного підприємства

Цей показник дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства [35 - 42].

2) Питома вага активної частини основних засобів:

$$\frac{\text{Вартість}_{\text{активної частини основних засобів}}}{\text{Вартість}_{\text{основних засобів}}} \cdot 100\%$$

Згідно з нормативними документами під активною частиною основних засобів розуміють машини, обладнання і транспортні засоби. Зростання цього показника в динаміці — позитивна тенденція.

3) Коефіцієнт зносу основних засобів:

$$\frac{\text{Знос}}{\text{Первинна вартість основних засобів за балансом}} \cdot 100\%$$

Показник характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Використовується в аналізі для характеристики стану основних засобів. Доповненням цього показника є так званий коефіцієнт придатності.

4) Коефіцієнт оновлення основних засобів:

$$\frac{\text{Балансова \_ вартість \_ основних \_ засобів, \_ які \_ надійшли \_ за \_ період, \_ що \_ аналізується}}{\text{Балансова \_ вартість \_ основних \_ засобів, \_ на \_ кінець \_ періоду, \_ що \_ аналізується}}$$

Показує, яку частину наявних на кінець звітнього періоду основних засобів становлять нові основні засоби.

5) Коефіцієнт вибуття основних засобів:

$$\frac{\text{Балансова \_ вартість \_ основних \_ засобів, \_ які \_ вибули \_ в \_ період, \_ що \_ аналізується}}{\text{Балансова \_ вартість \_ основних \_ засобів, \_ на \_ початок \_ періоду, \_ що \_ аналізується}}$$

Показує, яка частина основних засобів, з котрими підприємство почало діяльність у звітному періоді, вибула з причини зносу та з інших причин.

Б) Оцінка ліквідності та платоспроможності

1) Величина власного капіталу (функціонуючий капітал).

Підсумок звіту про власний капітал (форма 4) [35 - 37].

Характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства (тобто активів, які мають період обороту менше ніж один рік). Цей розрахунковий показник залежить як від структури активів, так і від структури джерел коштів. Показник має особливо важливе значення для підприємств. Зростання цього показника в динаміці – позитивна тенденція. Основним і постійним джерелом збільшення власних оборотних коштів є прибуток. Не можна ототожнювати поняття «оборотні кошти» та «власні оборотні кошти». Перший показник характеризує активи підприємства (II та III розділи активу балансу). Другий – джерела коштів, тобто частину власного капіталу підприємства, яка розглядається як джерело покриття поточних активів.

2) Маневреність грошових коштів:

$$\frac{\text{Грошові \_ кошти}}{\text{Власний \_ капітал}}$$

Зростання цього показника в динаміці – позитивна тенденція.

3) Загальний коефіцієнт покриття:

$$\frac{\text{Оборотні}_\text{активи}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання}}$$

Характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Для нормального функціонування підприємства цей показник має бути більшим за одиницю. Зростання його – позитивна тенденція. Орієнтовне значення показника підприємство встановлює самостійно. Воно залежатиме від щоденної потреби підприємства у вільних грошових ресурсах.

4) Коефіцієнт швидкої ліквідності:

$$\frac{\text{Грошові}_\text{кошти}_\text{та}_\text{їх}_\text{еквіваленти}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання}}$$

Аналогічний коефіцієнту покриття, але обчислюється за вузьким колом поточних активів (з розрахунку виключають найменш ліквідну їх частину – виробничі запаси).

Кошти, які можна отримати у разі вимушеної реалізації виробничих запасів, можуть бути суттєво меншими за витрати на їх придбання. За ринкової економіки типічною є ситуація, коли під час ліквідації підприємства отримують 40% і менше від облікової вартості запасів. В іноземній літературі трапляється орієнтовне (найнижче) значення цього показника — 1. Однак ця оцінка також досить умовна.

5) Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності):

$$\frac{\text{Грошові}_\text{кошти}}{\text{Поточні}_\text{зобов'язання}}$$

Він є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства і показує, яку частину короткострокових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно. Рекомендована нижня межа цього показника — 0,2.

б) Частина власних оборотних коштів у покритті запасів:

$$\frac{\text{Власні\_оборотні\_кошти}}{\text{Запаси}}$$

Це вартість запасів, яка покривається власними оборотними коштами. Має велике значення для підприємств торгівлі. Рекомендована нижня межа цього показника – 50%

7) Коефіцієнт покриття запасів:

$$\frac{\text{Стабільні\_джерела\_покриття\_запасів}}{\text{Запаси}}$$

Розраховується як співвідношення величини стабільних джерел покриття запасів і суми запасів. Якщо значення цього показника є меншим за одиницю, то поточний фінансовий стан підприємства вважають недостатньо стійким.

В) Показники оцінки фінансової стійкості

Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – забезпечення стабільності його діяльності в майбутньому. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, його залежністю від кредиторів та інвесторів.

1) Коефіцієнт концентрації власного капіталу:

$$\frac{\text{Власний\_капітал}}{\text{Активи}}$$

характеризує частку власності самого підприємства у загальній сумі коштів, інвестованих у його діяльність. Чим вищий цей коефіцієнт, то більш фінансово стійким і незалежним від кредиторів є підприємство. Доповненням до цього показника є коефіцієнт концентрації залученого (позикового капіталу). Сума обох коефіцієнтів дорівнює 1 (чи 100%).

2) Коефіцієнт фінансової залежності:

$$\frac{\text{Активи}}{\text{Власни \_ капітал}}$$

є оберненим до попереднього показника. Коли його значення наближається до 1 (чи 100%), це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

3) Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку вкладено в оборотні кошти, а яку капіталізовано.

4) Коефіцієнт довгострокових вкладень показує, яку частину основних коштів та інших позаоборотних активів профінансовано зовнішніми інвесторами, тобто яка частина належить їм, а не власникам підприємства.

5) Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника — негативна тенденція, яка означає, що підприємство починає все сильніше залежати від зовнішніх інвесторів.

6) Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів:

$$\frac{\text{Позикові \_ кошти}}{\text{Власні \_ кошти}}$$

Зростання цього показника в динаміці також свідчить про посилення залежності підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості [18].

Забезпечення і підтримання фінансової стійкості підприємств в умовах конкурентного ринку набуває винятково важливого значення. Однак у нашій країні та й інших державах з перехідною економікою вони, внаслідок відсутності у них протягом багатьох років загрози банкрутства, не розроблялись.

Показники фінансової стійкості характеризують ступінь захищеності залученого капіталу.

Значний практичний досвід оцінки фінансового стану підприємства і складання на його основі прогнозу щодо перспектив його зміни нагромаджений у розвинутих країнах. Зокрема, у Великобританії Комітетом по узагальненню практики аудиту розроблено посібники, які містять перелік критичних показників для оцінки можливого банкрутства підприємства. Ці показники виділені в дві групи.

До першої групи належать такі несприятливі критерії й показники, внаслідок яких можливі появи в недалекому майбутньому значних фінансових труднощів, у тому числі й вірогідне банкрутство.

До другої групи включені такі несприятливі критерії й показники, на підставі яких поточний фінансовий стан розглядається як критичний. Разом з тим вони свідчать, що за певних умов або ж внаслідок невжиття чи несвоєчасного вжиття необхідних заходів ситуація може різко погіршитись.

Особливості кризового фінансового стану й неплатоспроможності українських підприємств-банкрутів у порівнянні з практикою західних країн полягають у тому, що вони:

- як правило, не включені в систему заставних зобов'язань щодо власного майна;
- організаційно й психологічно не підготовлені до ринкових відносин внаслідок зручної залежності від бюджетного фінансування різних рівнів;
- не володіють практикою маркетингу і не ведуть маркетингових досліджень;
- не здатні швидко перебудуватись на випуск нових видів продукції чи послуг;
- їх адміністрація і насамперед директорський корпус слабо володіють економічним мисленням, без якого неможливо досягти успіху в ринковому господарюванні;
- їх основні виробничі фонди і технології далеко не завжди відповідають сучасним вимогам і навіть при досить низьких фінансових

витратах підприємства не можуть швидко перебудувати організацію і технологію виробництва стосовно вимог ринку.

Фінансова стійкість підприємства визначається за таких умов, коли власні й залучені ним кошти використовуються так, що грошові надходження від його діяльності, насамперед прибуток, є достатніми для погашення кредиторської заборгованості та здійснення податкових та інших обов'язкових платежів.

Отже, оцінка фінансової стійкості підприємства є однією з найважливіших складових оцінки фінансового стану підприємства.

Варто відмітити, що аналіз фінансового стану публічних акціонерних товариств є важливим елементом фінансового менеджменту і аудиту, так як підприємство в умовах ринкової економіки здійснює свою виробничо-торговельну діяльність самостійно і конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживача їх продукції, змушує виробника враховувати інтереси та запити і виробляти ту продукцію, яка потрібна покупцеві.

Якщо на аналіз не звертати достатньої уваги, товариство може стати банкрутом і не мати можливості оплатити вартості товарів, робіт, послуг, розраховуватися з бюджетом [8].

В умовах нерозвиненого вітчизняного фондового ринку, поширення «тіньового» сектору, фінансової кризи актуальним є застосування модифікацій коефіцієнтів та методів проведення прогнозування банкрутства з врахуванням особливостей діяльності акціонерних товариств.

Врахування інтересів зацікавлених в діяльності акціонерного товариства осіб є запорукою розвитку інвестиційних процесів, забезпечення впевненості і підвищення довіри кредиторів до акціонерних товариств України.

Слід зазначити, що особливість системи управління публічними акціонерними товариствами визначає, що загальні збори акціонерів мають найменший доступ до оперативної, точної і повної інформації про результати діяльності та реальний стан справ в компанії. Слід зазначити, що більшість акціонерів не є економістами і аналітиками, а тому результати аналізу фінансового стану необхідно здійснювати за розширеним критерієм, та висновки подавати на перспективу в альтернативних рішеннях, щоб мати змогу

обрати саме ту стратегію розвитку (або виживання), з якою погоджується більшість спеціалістів [21].

У Методичних рекомендаціях щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці публічних акціонерних товариств [14] зазначено, що на підставі отриманих облікових даних аудитор здійснює аналіз показників фінансового стану публічного акціонерного товариства, а саме: коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта загальної ліквідності; коефіцієнта фінансової стійкості (чи незалежності або автономії); коефіцієнта покриття зобов'язань власним капіталом.

При розрахунку показників рекомендується наводити в аудиторському висновку як результати, так і порядок розрахунку показників фінансового стану.

Аналіз ліквідності приватного акціонерного товариства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Ліквідність ПАТ здійснюється шляхом розрахунку наступних показників (коефіцієнтів):

- покриття;
- швидкої ліквідності;
- абсолютної ліквідності;
- чистого оборотного капіталу.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється за даними балансу, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів, ступінь фінансової стійкості і незалежності від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності підприємства здійснюється шляхом розрахунку показників (таблиця 1.1) [6].

Таблиця 1.1

**Нормативні значення розрахунку показників фінансового стану
приватного акціонерного товариства**

№ з/п	Показник	Нормативне значення
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	зменшення

Продовж. табл. 1.1

2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	збільшення
3	Коефіцієнт вибуття основних засобів	повинен бути меншим, ніж коефіцієнт оновлення основних засобів
4	Коефіцієнт покриття	> 1
5	Коефіцієнт швидкої ліквідації	0,6 – 0,8
6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0 збільшення
7	Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	> 0 збільшення
8	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5
9	Коефіцієнт фінансування	< 1 зменшення
10	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	> 0,1
11	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0 збільшення
12	Коефіцієнт оборотності активів	збільшення
13	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення
14	Коефіцієнт оборотності	збільшення

Переважає більшість економістів ставлять наголос на застосуванні системного методу аналізу фінансової звітності корпорацій Дюпон. Метод Дюпон був розроблений групою спеціалістів компанії «Дюпон» в 20-х роках минулого століття для проведення системного аналізу ефективності бізнесу компанії [21].

В основі методу лежить гіпотеза про те, що успішність діяльності акціонерного товариства залежить від рішень, які приймаються його органами управління в таких трьох площинах:

- виробнича (основна операційна) діяльність;

- інвестиційна діяльність;
- фінансова діяльність.

Метод «Дюпон» заснований на аналізі співвідношень, що створює коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу (формула 1.1):

$$ROE = \frac{NI}{CE}, \quad (1.1)$$

де ROE – коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу; NI – чистий прибуток; CE - акціонерний капітал підприємства.

При здійсненні аналізу фінансового стану акціонерних товариств слід приділяти значну увагу методиці розрахунку показників акціонерного капіталу підприємства (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Показники акціонерного капіталу підприємства згідно яких був проведений розрахунок фінансових показників ПАТ «НЛЗ»

№ з/п	Показник	Формула розрахунку
1	Прибутковість акцій	$\frac{\text{Дивіденди}_{\text{ власників}_{\text{ акцій}}}}{\text{Ринкова}_{\text{ ціна}_{\text{ акцій}}} \cdot 100\%$
2	Дохід на звичайну акцію	$\frac{\text{Прибуток}_{\text{ після}_{\text{ сплати}_{\text{ податків}_{\text{ та}_{\text{ дивідендів}_{\text{ на}_{\text{ привілейовані}_{\text{ акції}}}}}}}{\text{Кількість}_{\text{ звичайних}_{\text{ акцій}}}$
3	Цінність акції	$\frac{\text{Ринкова}_{\text{ ціна}_{\text{ акції}}}}{\text{Дохід}_{\text{ на}_{\text{ акцію}}}$
4	Рентабельність акції	$\frac{\text{Дивідент}_{\text{ на}_{\text{ одну}_{\text{ акцію}}}}}{\text{Ринкова}_{\text{ ціна}_{\text{ акції}}}$
5	Дивідендний дохід	$\frac{\text{Ринкова}_{\text{ ціна}_{\text{ акції}}}}{\text{Середній}_{\text{ дохід}_{\text{ на}_{\text{ одну}_{\text{ акцію}}}}$
6	Коефіцієнт котирування акції	$\frac{\text{Ринкова}_{\text{ ціна}_{\text{ акції}}}}{\text{Облікова}_{\text{ ціна}_{\text{ акції}}}$

На основі проведення аналізу фінансового становища публічного акціонерного підприємства аналітики і обліковці готують фінансову стратегію на перспективу [9].

Фінансова стратегія публічного акціонерного товариства забезпечує:

- формування та ефективне використання фінансових ресурсів;
- виявлення ефективних напрямів інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках;
- відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства;
- визначення загроз з боку конкурентів, вибір напрямів фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

У процесі розробки фінансової стратегії також особлива увага приділяється повноті виявлення грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, формуванню та розподілу прибутку, визначенню оптимальної потреби в оборотних коштах, раціональному використанню залучених коштів та капіталу підприємства [19].

Таким чином, проведення аналізу фінансового становища акціонерних підприємств передбачає вибір оптимальних форм фінансування, структури фондів, капіталу та резервів підприємства та напрямів їх використання з метою забезпечення високої прибутковості, балансування в часі надходжень і витрат платіжних засобів; підтримання належної ліквідності та своєчасності розрахунків.

Фінансовий менеджер повинен вибрати систему показників, які допоможуть йому з достатнім ступенем точності оцінити поточні й стратегічні можливості фірми.

Слід зазначити, що традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства опрацювала певні прийоми й методи його здійснення.

Можна назвати шість **основних прийомів аналізу**:

- горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

- вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;
- трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших);
- фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);
- аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;
- порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого акціонерного товариства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками;
- факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих або стохастичних прийомів дослідження [4, 11].

Однак варто додати, що деякі дослідники виділяють окремо такий прийом, як читання звітності. Вони зазначаються, що читання звітності – це вивчення абсолютних показників, представлених у звітності. За допомогою цього методу аналізу звітності визначають майновий стан акціонерного товариства, його короткострокові і довгострокові інвестиції, вкладення у фізичні активи, джерела формування власного капіталу і позикових коштів, оцінюють зв'язки підприємства з постачальниками і покупцями, фінансово-кредитними організаціями, оцінюють дохід від основної діяльності й прибуток поточного року.

Крім того, в окремих дослідженнях об'єднуються прийоми порівняння та аналізу відносних показників. Такі науковці зазначають, що фінансові коефіцієнти відображають фінансові пропорції між різними статтями звітності.

Перевагою фінансових коефіцієнтів є простота розрахунків. Суть такого напряму полягає, по-перше, у розрахунку відповідного показника і, по-друге, у порівнянні цього показника з конкретною базою:

- загальноприйнятими стандартними параметрами;
- середньогалузевими показниками;
- аналогічними показниками попередніх років (періодів);
- показниками підприємств-конкурентів;
- іншими показниками фірми, яка аналізується [15].

Для фінансового менеджера фінансові коефіцієнти мають особливе значення, оскільки вони є основою для оцінки його діяльності зовнішніми користувачами звітності, найчастіше акціонерами й кредиторами. Тому, приймаючи яке-небудь рішення, фінансовий менеджер повинен оцінити вплив цього рішення на найбільш важливі фінансові коефіцієнти.

Однак слід враховувати, що аналіз фінансової звітності не дозволяє робити категоричні висновки, він тільки орієнтує користувача інформації на оцінку фінансового стану підприємства й визначення його вузьких місць. Цей аналіз здійснюється аналітиками підприємства і ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи й оперативні дані.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства.

Варто відзначити, що в економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу зокрема.

Перший рівень класифікації виокремлює неформалізовані та формалізовані методи аналізу [17].

Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих належать такі методи:

- експертних оцінок і сценаріїв;
- психологічні;
- морфологічні;

- порівняльні побудови системи показників, побудови системи аналітичних таблиць [14].

На нашу думку, ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика.

До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, тобто такі **методи:**

- ланцюгових підстановок;
- арифметичних різниць;
- балансовий;
- виокремлення ізольованого впливу факторів;
- відсоткових чисел;
- диференційний;
- логарифмічний;
- інтегральний;
- простих і складних відсотків;
- дисконтування.

Окрім того, необхідно додати, що в процесі фінансового аналізу приватного акціонерного товариства широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів).

Використання видів, прийомів та методів аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності становить методологію та методику аналізу [8].

Таким чином, у ході аналізу фінансового стану акціонерного товариства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

В результаті проведення теоретичного дослідження необхідно зробити наступні висновки.

Аналіз фінансового стану має дві основні цілі:

- оцінити минулу фінансово-господарську діяльність підприємства;
- підготувати інформацію, яка необхідна для прогнозування.

Цілі аналізу будуть досягнуті в результаті рішення взаємозалежного набору аналітичних задач:

- визначення фінансового стану підприємства на момент проведення аналізу;
- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства;
- визначення «вузьких» місць, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;
- виявлення резервів, які підприємство може використовувати для поліпшення фінансового стану.

Результати фінансового аналізу використовуються:

- адміністрацією для прийняття управлінських рішень;
- зовнішніми користувачами (банками - для визначення кредитоспроможності підприємства, потенційними інвесторами - для визначення доцільності інвестицій, професійними учасниками фондового ринку - для визначення ціни акцій і тощо).

Фінансовий менеджер повинен досконало володіти методами фінансового аналізу, оскільки він відповідає перед керівництвом підприємства за:

- рекомендації з прийняття рішень;
- фінансовий аналіз контрагентів по ділових операціях;
- «фінансовий імідж» підприємства.

25

Для аналізу фінансового стану використовується система взаємозалежних показників, які базуються на даних бухгалтерської й статистичної звітності підприємства. Такий аналіз іноді називають зовнішнім, оскільки він

орієнтується тільки на публічну звітність підприємства. Вірогідність вихідних даних визначає цінність показників, за якими ведеться розрахунок.

Основний зміст зовнішнього аналізу складається з:

- аналізу абсолютних показників прибутку;
- аналізу відносних показників прибутку;
- аналізу фінансової стійкості і ліквідності балансу;
- аналізу ефективності використання притягнутого капіталу.

Фінансовий менеджер повинен вибрати систему показників, які допоможуть йому з достатнім ступенем точності оцінити поточні й стратегічні можливості фірми.

Основні методи аналізу звітності:

- читання звітності;
- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- трендовий аналіз;
- розрахунок фінансових коефіцієнтів.

Читання звітності як один із методів аналізу - це вивчення абсолютних показників, представлених у звітності. За допомогою цього методу аналізу звітності визначають майновий стан підприємства, його короткострокові і довгострокові інвестиції, вкладення у фізичні активи, джерела формування власного капіталу і позикових коштів, оцінюють зв'язки підприємства з постачальниками і покупцями, фінансово-кредитними організаціями, оцінюють доход від основної діяльності й прибуток поточного року.

Горизонтальний аналіз дозволяє визначити абсолютні й відносні зміни різних статей звітності в порівнянні з попереднім роком, півріччям, кварталом.

Вертикальний аналіз проводиться з метою виявлення питомої ваги окремих статей звітності в загальному підсумковому показнику, який приймається за 100% (наприклад, питома вага дебіторської заборгованості в загальному підсумку валюти балансу).

Трендовий аналіз являє собою визначення основної тенденції розвитку в часі (тренда) показників звітності. У найбільш простому випадку він може

базуватися на розрахунку відносних відхилень показників звітності за ряд років (періодів) від рівня базисного року (періоду), для якого всі показники приймаються за 100%.

Фінансові коефіцієнти відображають фінансові пропорції між різними статтями звітності. Перевагою фінансових коефіцієнтів є простота розрахунків. Суть методу полягає, по-перше, у розрахунку відповідного показника і, по-друге, у порівнянні цього показника з якою-небудь базою, наприклад:

- загальноприйнятими стандартними параметрами;
- середньо галузевими показниками;
- аналогічними показниками попередніх років (періодів);
- показниками підприємств-конкурентів;
- якими-небудь іншими показниками фірми, яка аналізується.

Для фінансового менеджера фінансові коефіцієнти мають особливе значення, оскільки вони є основою для оцінки його діяльності зовнішніми користувачами звітності, найчастіше акціонерами й кредиторами. Тому, приймаючи яке-небудь рішення, фінансовий менеджер повинен оцінити вплив цього рішення на найбільш важливі фінансові коефіцієнти.

Аналіз фінансової звітності не дозволяє робити категоричні висновки, він тільки орієнтує користувача інформації на оцінку фінансового стану підприємства й визначення його вузьких місць.

Для досягнення мети фінансового аналізу мають вирішуватись такі основні завдання:

- дослідження рентабельності підприємства;
- дослідження фінансової стійкості підприємства;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства оборотними коштами;
- оцінка конкурентоспроможності підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства та його стану на ринку цінних паперів;

- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- загальна оцінка фінансового стану і чинників його зміни;
- вивчення співвідношення між джерелами оборотних коштів, їх розміщенням і ефективністю використання;
- додержання підприємством фінансової, розрахункової та кредитної дисципліни;
- визначення ліквідності і фінансової стійкості підприємства;
- довго- і короткострокове прогнозування стійкості фінансового стану.

Для того щоб виконати ці завдання, вивчають:

- наявність, склад і структуру оборотних коштів підприємства, причини та наслідки їх змін;
- наявність, склад і структуру джерел власних коштів підприємства, причини та наслідки їх змін;
- стан, структуру і зміни довгострокових активів;
- наявність, структуру поточних активів у сферах виробництва й обігу, причини та наслідки їх змін;
- платоспроможність і фінансову гнучкість;
- ефективність використання активів;
- окупність інвестицій.

Необхідною умовою діяльності підприємства в ринкових відносинах є сталий фінансовий стан, оскільки від цього залежить своєчасність і повнота погашення його зобов'язань щодо оплати праці робітників, розрахунків з бюджетом, постачальниками матеріальних ресурсів, а також зобов'язань перед комерційними банками стосовно отриманих від них кредитів.

Економічна природа поняття «фінансовий стан підприємства» досить складна, оскільки в ньому відображається взаємодія виробничої, комерційної та фінансової діяльності підприємства.

Оцінка фінансового стану - невід'ємна частина економічного аналізу діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб'єкта господарювання. Враховуючи це, фінансовий

стан - одна з найважливіших сторін господарської діяльності кожного підприємства.

Нестача або неправильне використання фінансових ресурсів можуть виявитися головною причиною несвоєчасного погашення кредитів та процентів по них комерційних банків, несвоєчасної оплати розрахункових документів ділових партнерів та контрагентів, неповного та неритмічного надання послуг, виробництва продукції, реалізації товарів, виконання робіт тощо, а отже, й погіршення результатів виконання підприємством плану за обсягом, асортиментом і собівартістю продукції, товарів, робіт та послуг. Забезпеченість фінансовими ресурсами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого покращання виробничих і комерційних показників діяльності підприємства, підвищення ефективності та якості праці.

У свою чергу, фінансовий стан підприємства прямо залежить від його діяльності. За успішного виконання та перевиконання плану з виробництва і реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг, зниження їх собівартості підприємство одержує надплановий прибуток, утворюються додаткові джерела коштів, що в кінцевому результаті сприяє зміцненню фінансового стану підприємства. Отже, фінансовий стан і результати діяльності підприємства залежать один від одного. Тому резерви подальшого поліпшення фінансового стану - це передусім покращання фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ «НОВОВОЛИНСЬКИЙ ЛИВАРНИЙ ЗАВОД»

2.1 Загальна характеристика підприємства та аналіз показників фінансово-господарського стану ПАТ «Нововолинський ливарний завод»

ПАТ «Нововолинський ливарний завод» є одним з найбільших ливарних заводів західного регіону України. Підприємство засновано 01.10.1986 року, 01.10.1992 року перетворене у Орендне товариство «НЛЗ», а 29.12.1995 року перетворене у Відкрите акціонерне товариство «НЛЗ».

З 18.05.2010 року у відповідності до Закону України «Про акціонерні товариства» № 514 від 17.09.2008 року, ВАТ «Нововолинський ливарний завод» перейменовано у ПАТ «Нововолинський ливарний завод».

Завод є членом Асоціації ливарників України, асоційованим членом Асоціації «Комітет економічного розвитку».

Підприємство отримало багаточисленні грамоти та подяки від різних організацій та органів самоврядування.

Наявний сертифікат на систему керування якістю ДСТУ ISO 9001:2009. Лабораторії підприємства атестовані Міністерством промислової політики України, Науково-виробничим центром стандартизації і метрології. Проведена сертифікація відповідності продукції в Реєстрі сертифікації на федеральному залізничному транспорті (РС ФЖТ).

Радою по залізничному транспорту ПАТ «НЛЗ» присвоєний умовний номер заводу 1 353 для клеймування лиття при виготовленні комплектуючих до рухомого складу залізниці. З метою захисту споживачів від поставки у їхню адресу неякісної контрафактної продукції недобросовісними постачальниками, в Державному реєстрі свідоцтв України на знаки товарів та послуг зареєстрований торговий знак «НЛЗ».

Головними видами продукції, що виготовляє ПАТ «НЛЗ» є вироби для рухомого складу залізної дороги, відливки зі сталі, сірого чавуна, алюмінієвих

сплавів, запчастини до авто- і сільгосптехніки (маховики, корпуси, катки, зірки, колеса напрямні, диски), церковні дзвони.

За останні роки ПАТ «НЛЗ» втричі збільшив об'єми випуску продукції, а підприємство зі збиткового перетворилось у прибуткове. Отриманий прибуток був інвестований у розвиток виробництва. Проводиться 25 реконструкція виробництва шляхом придбання нового і модернізації дійсного технологічного обладнання, запроваджуються прогресивні технології для економії енергоресурсів, покращення екологічних показників, зниження собівартості продукції і підвищення рівня її рентабельності. Під час реконструкції були створені нові робочі місця. На підприємстві освоюються нові, конкурентноспроможні види продукції, постійно підвищується рівень кваліфікації кадрів, продуктивність праці, якість продукції.

Закінчена перша черга реконструкції і техпереоснащення підприємства. Здана в експлуатацію автоматична лінія для виробництва ливарних форм та стержнів по ХТС (фуран) процесу, виробництва фірми IMF (Італія).

Продукція, яка випускається підприємством, завоювала своє місце як на ринку України, так і за кордоном.

Основні відомості про ПАТ «Нововолинський ливарний завод»

Повна назва: Публічне акціонерне товариство «Нововолинський ливарний завод»

- Код за ЄДРПОУ

- 05799344

- Місцезнаходження – 45400, Волинська обл., місто Нововолинськ, вул. Луцька, будинок 29.

- Дані про державну реєстрацію – дата проведення державної реєстрації 06.12.1994, виписка з ЄДР видана Реєстраційною службою Нововолинського міського управління юстиції Волинської області

- Запис №1 199 120 0000 000209 від 05.12.2005р.

- Середньоспискова чисельність співробітників станом на 31.12.2015р.

- 445 чол.

- Основні види діяльності згідно Довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України:

- 24.51 Лиття чавуну;
- 24.52 Лиття сталі (основний);
- 24.54 Лиття інших кольорових металів;
- 30.20 Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу;
- 38.31 Демонтаж (розбирання) машин і устаткування;
- 38.32 Відновлення відсортованих відходів;
- 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами.

Наявність зареєстрованих відокремлених підрозділів без відокремленого балансу: немає.

Опис перевіреної фінансової інформації

Ми провели аналіз наступних фінансових звітів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»:

- балансу Товариства станом на 31.12.2012, 2013, 2014 роки (форма № 1);
- звіту про фінансові результати за 2012, 2013, 2014 роки (форма № 2);
- звіту про рух грошових коштів за 2012, 2013, 2014 роки (форма № 3);
- звіту про власний капітал за 2012, 2013, 2014 роки (форма № 4);
- Приміток до річної фінансової звітності за 2012, 2013, 2014 роки (форма № 5).

Для аналізу також були надані:

- Установчі і реєстраційні документи Товариства;
- Регістри синтетичного та аналітичного обліку;
- первинні документи;
- Інша документація нормативно-розпорядчого характеру, що стосується питання і періоду перевірки.

Розкриття (аналіз) інформації за видами активів та зобов'язань Необоротні активи. Станом на 31.12.2015р. за даними обліку необоротні активи Товариства складаються з незавершених капітальних інвестицій у сумі 628 тис. грн., основних засобів залишкова вартість яких 58 079 тис. грн. Облік основних засобів на підприємстві здійснюється відповідно до вимог

Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затвердженого 27 наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92 і обраній підприємством облікової політики. Нарахування амортизації основних засобів відповідає П(С)БО 7 «Основні засоби» та обраній обліковій політиці підприємства і здійснюється у бухгалтерському обліку з використанням прямолінійного методу нарахування у відповідності до положень наказу про облікову політику та вимог Розділу III Податкового кодексу України.

Станом на 31.12.2013р. довгострокові фінансові інвестиції Товариства становлять 0 тис. грн.

Оборотні активи.

Товариство визначає запаси активом, якщо існує ймовірність того, що в майбутньому буде отримано економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Загальна вартість запасів Товариства станом на 31.12.2015р. становить 31 157 тис. грн., з них:

- Виробничі запаси - 9 483 тис. грн.;
- Незавершене виробництво - 1 453 тис. грн.;
- Готова продукція - 20 221 тис. грн.

Методи оцінки запасів Товариство здійснює у відповідності з П(С)БО – 9 —Запаси та згідно прийнятої облікової політики. Бухгалтерський облік вищезазначених засобів відповідає вимогам та нормам П(С)БО – 9 —Запаси. Перевіркою правильності ведення обліку придбання, руху, реалізації та списання запасів порушень не встановлено. Облік дебіторської заборгованості на підприємстві здійснюється згідно з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99р. № 237 і обраній підприємством облікової політики.

Станом на 31.12.2015р. дебіторська заборгованість становить:

- За продукцію, роботи, товари, послуги – 37 021 тис. грн.;
- За розрахунками з бюджетом – 6 905 тис. грн.;
- Інша поточна дебіторська заборгованість – 19 тис. грн.

Поточну дебіторську заборгованість за продукцію, роботи, товари, послуги Товариство включає до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Згідно обраної облікової політики величину резерву сумнівних боргів Товариство повинно визначити виходячи з платоспроможності окремих дебіторів. У перевіряемому періоді резерв сумнівних боргів не нараховувався. Наявності дебіторської заборгованості, строк позовної давності якої минув, 6 перевіркою не встановлено. Порухень в веденні обліку розрахунків 32 дебіторами перевіркою не встановлено.

Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті станом на 31.12.2015р. складають 16 849 тис. грн. Інші оборотні активи станом на 31.12.2015р. складають 260 тис. грн. Облік, визнання та оцінка зобов'язань на підприємстві здійснюється відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. № 20 і обраній підприємством облікової політики.

Станом на 31.12.2015р. поточні зобов'язання ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» складають 11 646 тис. грн., у т.ч.:

- кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 9 558 тис. грн.;
- за розрахунками з бюджетом – 271 тис. грн.;
- за розрахунками зі страхування – 329 тис. грн.;
- за розрахунками з оплати праці – 1 488 тис. грн.

Станом на 31.12.2015р. довгострокові зобов'язання у Товариства відсутні.

Облік реалізації готової продукції, товарів, фінансових результатів та прибутку

Чистий збиток за 2015 рік складає 16 103 тис. грн.

Облік, признання та оцінка доходів на підприємстві здійснюється відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. № 290 та 29 облікової політики підприємства.

Згідно з даними бухгалтерського обліку та звітності величина чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» за 2015 рік складає 106 526 тис. грн., інші операційні доходи – 130 690 тис. грн., інші фінансові доходи – 1 883 тис. грн., інші доходи – 28 тис. грн.

Облік витрат в ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» ведеться відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99р. № 318. За даними бухгалтерського обліку та звітності загальна сума витрат ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» за 2015 рік складає – 255 230 тис. грн., у т.ч. собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – 109 009 тис. грн., інші операційні витрати – 133 941 тис. грн., адміністративні витрати – 10 264 тис. грн., витрати на збут – 931 тис. грн., інші витрати – 1 085 тис. грн.

Надзвичайних доходів, доходів за бартерними операціями підприємство не має.

Відповідність показників розміру і структури капіталу

Станом на 31.12.2015р. вартість власного капіталу Товариства становить 139 272 тис. 7 грн., в т.ч.:

Зареєстрований капітал – 1 568 тис. грн.

Додатковий капітал – 9 125 тис. грн.

Неоплачений капітал відсутній.

Нерозподілений прибуток – 128 579 тис. грн.

Всього, станом на 31.12.2015р. розмір власного капіталу Товариства становить 139 272 тис. грн. Показники розміру і структури власного капіталу відповідають вимогам чинного законодавства України.

Вартість чистих активів

Перевіркою вартості чистих активів на звітну дату встановлено 30 наступне:

- загальна вартість активів Товариства на 31.12.2015р. становить 150 918 тис. грн.

- загальна вартість зобов'язань Товариства становить 11 646 тис. грн.

Всього чисті активи на 31.12.2015р. 139 272 тис. грн.

Сума зареєстрованого капіталу на 31.12.2015р. 1 568 тис. грн.

Таким чином, вартість чистих активів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» станом на 31.12.2015р. є більшою від розміру його зареєстрованого капіталу станом на 31.12.2015р., що відповідає вимогам ст.155 Цивільного кодексу України. Обсяги продукції підприємством ПАТ «НЛЗ» у 2015 році наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяги продукції ПАТ «Нововолинського ливарного заводу» за 2015 рік

Основний вид продукції	Обсяг продукції	
	тис. грн.	%
Виробничі запаси	9	30,43
Незавершене виробництво	1	4,66
Готова продукція	20 221	64,9
Усього	31157	100,00

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства та їх динаміка за період з 2012 по 2014 рр. наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Нововолинський ливарний завод» за період 2012-2014 рр.

Актив	Код рядка	На початок 2012-го року	На кінець 2012-го року	На кінець 2013-го року	На кінець 2014-го року
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	10				
первісна вартість	11				
накопичена амортизація	12				
Незавершене будівництво	20	27261	2664	661	630
Основні засоби:					
залишкова вартість	30	24363	77810	75536	67115
первісна вартість	31	37315	96547	104395	105425

знос	32	12952	18737	28859	38310
Довгострокові біологічні активи:					
Справедлива (залишкова) вартість	35				
первісна вартість	36				
накопичена амортизація	37				
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств					
інші фінансові інвестиції	45				
Довгострокова дебіторська заборгованість	50				
Відстрочені податкові активи	60				
Інші необоротні активи	70				
Усього за розділом I	80	51624	80474	76197	67745
II. Оборотні активи					
Виробничі запаси	100	17110	17182	9667	7939
Поточні біологічні активи	110				
Незавершене виробництво	120	1651	2023	2058	5499
Готова продукція	130	11588	26912	34684	21364
Товари	140	198	2111		
Векселі одержані	150				
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:					
чиста реалізаційна вартість	160	26310	14588	26103	36398
первісна вартість	161	26310	14588	26103	36398
резерв сумнівних боргів	162				
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
з бюджетом	170	2971	4368	14118	13937
за виданими авансами	180				
з нарахованих доходів	190				
із внутрішніх розрахунків	200				
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	110	71	77	52
Поточні фінансові інвестиції	220				
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в національній валюті	230	647	402	12938	12079
в іноземній валюті	240	19960	37964	6	6
Інші оборотні активи	250	15	11	340	192
Усього за розділом II	260	80560	105632	99985	97460
III. Витрати майбутніх періодів	270				
Баланс	280	132184	186106	176182	165205

Пасив	Код рядка	На початок 2012-го року	На кінець 2012-го року	На кінець 2013-го року	На кінець 2014-го року
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	1568	1568	1568	1568
Пайовий капітал	310				
Додатковий вкладений капітал	320				
Інший додатковий капітал	330	9125	9125	9125	9125
Резервний капітал	340				
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	115842	170356	156796	144682
Неоплачений капітал	360				
Вилучений капітал	370				
Усього за розділом I	380	126535	181049	167489	155375
II. Забезпечення наступних витрат і платежів					
Забезпечення виплат персоналу	400				
Інші забезпечення	410				
Цільове фінансування	420				
Усього за розділом II	430				
III. Довгострокові зобов'язання					
Довгострокові кредити банків	440				
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450				
Відстрочені податкові зобов'язання	460	99	99	99	99
Інші довгострокові зобов'язання	470				
Усього за розділом III	480	99	99	99	99
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	500				
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями					
Векселі видані	520				
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги					
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
з одержаних авансів	540	20			
з бюджетом	550	201	166	153	303
з позабюджетних платежів	560				
зі страхування	570	556	462	292	415

з оплати праці	580	1143	1087	976	1306
з учасниками	590				
із внутрішніх розрахунків	600				
Інші поточні зобов'язання	610	228	359		
Усього за розділом IV	620	5550	4958	8594	9731
V. Доходи майбутніх періодів	630				
Баланс	640	132184	186101	176182	165205

Аналіз наведених у таблиці 2.2 даних дає змогу зробити висновок, що протягом 2012-2014 рр. спостерігалось зниження доходу від реалізації продукції на 230,887 тис. грн.

Отже, аналіз власного капіталу дозволяє зробити висновок, що протягом аналізованого періоду спостерігається його збільшення на 28,840 тис. грн.

2.2 Оцінка фінансового стану ПАТ «Нововолинський ливарний завод»

Міністерством економічного розвитку і торгівлі України розроблено методичні рекомендації з метою своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобіганню банкрутству, а також здійснення аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації.

Таким чином, проаналізуємо фінансовий стан ПАТ «НЛЗ» за наведеними показниками. Розрахунок та динаміка показників майнового стану ПАТ «НЛЗ» наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Таблиця 2.3 - Звіт про фінансові результати підприємства ПАТ «Нововолинський ливарний завод» за 2014 – 2014 рр.

I. Фінансові результати					
Стаття	Код рядка	На початок 2012-го року	На кінець 2012-го року	На кінець 2013-го року	На кінець 2014-го року

Продовж. табл. 2.3

<i>1</i>	2	3	4	5	6
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	230776	239938	73924	90511
Податок на додану вартість	015	-24169	-24206	138	378
Акцизний збір	020				
	025				
Інші вирахування з доходу	030				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	206607	215732	73924	90511
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	-98771	-134302	-76322	-100824
Валовий :					
прибуток	050	10783	8143		
збиток	055				
Інші операційні доходи	060	8647	8682	6809	9493
Адміністративні витрати	070	-6696	-7510	-6814	-9849
Витрати на збут	080	-1016	-1204	-658	-630
Інші операційні витрати	090	-88774	-84376	-69965	-86282
Фінансові результати від операційної діяльності :					
прибуток	100	9782	7516		
збиток	105			-11736	-12136
Доход від участі в капіталі	110				
Інші фінансові доходи	120	26	723	148	146
Інші доходи	130	14	30	36	27
Фінансові витрати	140				
Втрати від участі в капіталі	150				
Інші витрати	160	-359	-2455	-698	-1465
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:					

Продовж. табл. 2.3

прибуток	170	9750	7346		
збиток	175			-10914	-12114
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	-22652	-18949	-2646	
Фінансові результати від звичайної діяльності :					
прибуток	190	7485	5451		
збиток	195				
Надзвичайні :					
доходи	200				
витрати	205				
Податки з надзвичайного прибутку	210				
Чистий :					
прибуток	220	7485	5451		
збиток	225				

Таблиця 2.4

Розрахунок показників фінансового стану ПАТ «Нововолинський ливарний завод» станом на 31.12.2015р.

№	Показник	Алгоритм розрахунку	2012 рік	2013 рік	2014 рік
I. Показники майнового стану підприємства					
1	Фондомісткість	$\phi 1$ (р.031 на поч. року + р.031 на кін. року)*0,5 / $\phi 2$ р.010	0,27895122	1,35911206	1,15908563
2	Фондоозброєність	$\phi 2$ р.010 / кількість працівників на кін. року	536,774049	168,009090	203,395505
3	Коефіцієнт зносу основних засобів	ϕ .1р.032 / $\phi 1$ р.031	0,19407128	0,27	0,36338629
4	Коефіцієнт оновлення основних фондів	$\phi 5$ р.260 (гр.5) / $\phi 1$ р.031 на кін. року	0,83441225	1,01184922	1,58870286
5	Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\phi 5$ р.260 (гр.8) / $\phi 1$ р.031 на поч. року	1,09	0,95	0,92
6	Фондовіддача	ϕ .2 р.010 / ϕ .1. (р.031 на поч. року + р.031 на кін. року)*0,5	3,58485604	0,7357745	0,86274902
7	Рентабельність основних засобів	$\phi 2$ р.220 (або р. 225) / $\phi 1$ (р.031 на поч. року + р.031 на кін. року)*0,5 *100	20,3620146	- 3,0143026	-3,23134115
8	Абсолютна сума прибутку на одну гривню основних засобів	$\phi 2$ р.220 (або р.225) / $\phi 1$ р.031	0,56463691	-0,11604004	-0,1286222
II. Показники фінансових результатів діяльності підприємства					
9	Чистий прибуток (збиток)	$\phi 2$ р.220 або $\phi 2$ р.220	54514	-12114	-13560
III. Показники ліквідності підприємства					
10	Коефіцієнт покриття	$\phi 1$ р.260 / $\phi 1$ р.620	21,3053650	11,6342797	10,0154146
11	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\phi 1$ (р.260 - р.100 - р.110 - р.120 - р.130 - р.140) / $\phi 1$ р.620	11,5785567	6,23411682	6,43900935
12	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\phi 1$ (р.220 + р.230 + р.240) / $\phi 1$ р.620	7,73820088	1,50616709	1,24190730
13	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	$\phi 1$ (р.260 - р.620)	100674	91391	87729
IV. Показники платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства					
14	Коефіцієнт платоспроможності	$\phi 1$ р.380 / $\phi 1$ р.640	0,97285345	0,95065897	0,94049816
15	Коефіцієнт фінансування	$\phi 1$ (р.430+р.480 + р.620 + +р.630) / $\phi 1$ р.380	0,0279316	0,0519019	0,0632662
16	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	$\phi 1$ (р.260 - р.620) / $\phi 1$ р.260	0,95306346	0,91404710	0,90015390

Продовж. табл. 2.4

17	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	$\phi 1 (p.260 - p.620) / \phi 1 p.380$	0,55605940	0,54565374	0,56462751
18	Коефіцієнт маневреності власних засобів	$\phi 1 (p.380 - p.080) / \phi 1 p.380$	0,5555125	0,5450626	0,5639903
V. Показники ділової активності підприємства					
19	Коефіцієнт оборотності активів	$\phi 2 p.035 / \phi 1 (p.280 \text{ на поч. року} + p.280 \text{ на кін. року}) * 0,5$	0,3388922	0,1020238	0,1325663
20	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\phi 2 p.040 / \phi 1 [\Sigma p.(520+530+540+550+560+570+580+590+ 600+610) \text{ на поч. року} + \Sigma p.(520+530+540+550+560+570+ 580+590+600+610) \text{ на кін. року}] * 0,5$	-6,390464	- 2,81589	- 2,75099
21	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\phi 2 p.010 / \phi 1 [\Sigma p.(150+160+170+180+190+200+210) \text{ на поч. року} + \Sigma p.(150+160+170+180+190+200+210) \text{ на кін. року}] * 0,5$	2,477776	0,6230425	0,4990406
22	Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	365 / коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	147,30947	585,83477	731,40336
23	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	365 / коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	- 57,11634	- 129,6211	- 132,6793
24	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$\phi 2 p.040 / \phi 1 [\Sigma p.(100+110+120+130+140) \text{ на поч. року} + \Sigma p.(100+110+120+130+140) \text{ на кін. року}] * 0,5$	- 0,852449	- 0,40323	- 0,620754
25	Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\phi 2 p.035 / \phi 1 (p.031 \text{ на поч. року} + p.031 \text{ на кін. року}) * 0,5$	0,80580000	0,18394362	0,21568725
26	Коефіцієнт оборотності капіталу	$\phi 2 p.035 / \phi 1 (p.380 \text{ на поч. року} + p.380 \text{ на кін. року}) * 0,5$	0,3506879	0,1060486	0,1401689
VI. Показники рентабельності підприємства					
27	Коефіцієнт рентабельності активів	$\phi 2 p.220 \text{ або } p.225 / \phi 1 (p.280 \text{ на поч. року} + p.280 \text{ на кін. року}) * 0,5 * 100$	8,56357409	-1,67187431	- 1,98601587
28	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\phi 2 p.220 \text{ або } p.225 / \phi 1 (p.380 \text{ на поч. року} + p.380 \text{ на кін. року.}) * 0,5 * 100$	8,86164429	-1,7378395	-2,0999599
29	Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\phi 2 p.220 \text{ або } p.225 / \phi 2 p.035 * 100$	25,2693156	-16,3871002	-14,981604
30	Коефіцієнт рентабельності продукції	$\phi 2 (p.100(\text{або } p.105) + p.090 - p.060) / \phi 2 p. (040+070+080) * 100$	67,1505286	178,771749	173,720384

Показники фінансовго стану підприємства ПАТ «НЛЗ» наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Фінансовго стану підприємства ПАТ «Нововолинський ливарний завод» за період 2012-2015 рр.

№ п/п	Показники	Формула розрахунку показника фінансового стану підприємства	Станом на 31.12.2015р.	Нормативне значення
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K1 = \text{Грошові кошти: (IV розділ пасиву)}$	1,45	0,25-0,5
2	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	$K2 = (\text{II розділ активу}): (\text{IV розділ пасиву})$	7,92	1,0-2,0
3	Коефіцієнт фінансової незалежності	$K3 = (\text{I розділ пасиву}): (\text{Всього по активу})$	0,92	0,25-0,5
4	Коефіцієнт покриття зобов'язань	$K4 = (\text{II розділ пасиву} + \text{III розділ пасиву}) : (\text{I розділ пасиву})$	0,08	0,5-1,0
5	Коефіцієнт рентабельності активів	$K5 = \text{чистий прибуток: (II розділ активу} + \text{III розділ активу)}$	-0,17	0,10

Аналіз даних, наведених у таблиці 2.4, дає можливість зробити висновки, що в цілому тенденції показників майнового стану на підприємстві ПАТ «НЛЗ» протягом аналізованого періоду не є негативними. Частка основних засобів в активах збільшилася з 24,363 тис.грн до 67,115 тис.грн.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс протягом аналізованого періоду, проте темпи його збільшення дещо зменшилися у 2012 році порівняно з 2014роком.

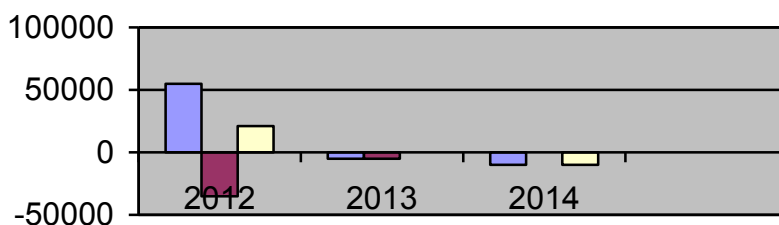
На основі отриманих даних розраховані та проаналізовані показники ліквідності підприємства ПАТ «НЛЗ» за період 2012-2014 рр., які наведені в таблиці 2.4.

Проаналізувавши дані, наведені в таблиці 2.4, можна зробити висновок щодо високого рівня ліквідності підприємства, а також значного його збільшення в цілому за період.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності дещо є оптимальним, що свідчить про відносну високу можливість підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами, а отже про позитивні тенденції.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормативному значенню, а значить і про його здатність негайно погасити досить незначну частку своїх боргів, що може створити проблеми з платоспроможністю в майбутньому.

Проведемо аналіз вхідних та вихідних грошових потоків за видами діяльності. Динаміку валових вхідних та вихідних потоків від операційної діяльності підприємства представлено на рис. 2.1.

- Рух коштів внаслідок операційної діяльності ПАТ "НЛЗ"
- Рух коштів внаслідок інвестиційної діяльності товариства
- Рух коштів внаслідок фінансової діяльності ПАТ "НЛЗ"

Рисунок 2.1 – Динаміка валових вхідних та вихідних потоків від операційної діяльності ПАТ «Нововолинський ливарний завод»

Аналіз валових вхідних і вихідних грошових потоків дає можливість зробити висновки, що зростає активність підприємства лише за операційною діяльністю, однак тільки у 2012 році. У 2013 році фінансова діяльність підприємства набуває негативного значення.

Інвестиційна активність підприємства дещо позвавилася у 2014 році порівняно з 2012 та 2013 рр.

Вхідний потік від операційної діяльності зменшився протягом аналізованого періоду з 53,852 тис. грн. до -6,762 тис. грн. Темпи зниження вихідного потоку ще більші – майже у два рази. Отже, загальна активність підприємства знижується протягом аналізованого періоду.

А також були проаналізовані наступні показники:

1. **Коефіцієнт абсолютної ліквідності** має високе значення і його показник свідчить про те, що короткострокові зобов'язання підприємства можуть бути швидко погашені ліквідними коштами.

2. **Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)** - його показники мають високе значення, що свідчить про те, що підприємство має достатньо коштів для своєчасного погашення своїх поточних боргів.

3. **Коефіцієнт фінансової незалежності** товариства вище нормативного значення, що свідчить про те, що у фінансуванні активів частка залученого капіталу менше ніж власного.

4. **Коефіцієнт покриття зобов'язань** свідчить про те, що у підприємства фінансова стабільність забезпечується в цілому власними коштами.

5. **Коефіцієнт рентабельності активів** менше нормативного значення.
 $K5 = \text{чистий прибуток} : (\text{II розділ активу} + \text{III розділ активу}) = -0,17.$

В цілому, проведений аналіз показників фінансової звітності дає можливість характеризувати економічний стан товариства, як позитивний.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Отже, фінансовий стан підприємства - це найважливіша характеристика його ділової активності та надійності.

Метою фінансового аналізу є всебічна оцінка фінансового стану підприємства, резервів його діяльності та ділової активності за- для пошуку резервів підвищення рентабельності, виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства, а також виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами; розробки найвірогідніших передбачень і прогнозів майбутніх умов функціонування підприємства, визначення дохідності підприємства для порівняння її з аналогічними показниками інших підприємств або оцінка підприємства з погляду його ринкової вартості; своєчасного виявлення та усунення недоліків у господарській діяльності для визначення шляхів підвищення фінансового стану підприємства та його платоспроможності, виявлення змін у фінансовому стані в просторово-часовому розрізі та основних чинників, які впливають на фінансовий стан підприємства, прогнозування основних тенденцій у фінансовому стані.

У кожного аналітика своя мета. Інвестори насамперед цікавляться рівнем та стабільністю доходів по акціях, тобто прибутковістю (рентабельністю) підприємства, кредитори - її ліквідністю, менеджери - дохідністю різних видів активів та ефективністю управління ними. Для якісного планування та контролю вони мають реально оцінювати стан фінансів підприємства й можливості впливу на нього

В ході аналітичного дослідження фінансової ефективності управління ПАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2012 -2015 рр. ми отримали наступні результати:

1. Основним напрямом фінансово-господарської діяльності товариства за період, що перевірявся, згідно Статуту товариства є виготовлення литва з чорних і кольорових металів.

Відповідальними на протязі 2015 р. за фінансово-господарську діяльність товариства були:

– з правом першого підпису: голова правління – Чернявський Ігор Валентинович.

– з правом другого підпису – головний бухгалтер Бай Михайло Миколайович.

2. Персонал правління складається з 7 штатних працівників. Правління АТ працювало згідно із Статутом.

За 2015 рік було проведено 12 засідань Правління.

3. Бухгалтерський облік в товаристві ведеться автоматизовано з використанням програми “1С бухгалтерія” та окремих додаткових програм.

4. Документальна перевірка касових і банківських документів проводилась вибіркоким методом. Каса ведеться тільки в національній валюті. Розбіжностей між виписками банку і даними обліку не встановлено.

5. Товариство має відкриті основний і поточний рахунок в гривнях та валютний рахунок в Нововолинській філії КБ «ПриватБанк», «Промінвестбанк», «Сбербанк Росії» м. Луцьк.

6. Нарахування зносу основних фондів, які підлягають відображенню в обліку, проводяться кожен місяць, виходячи з норм амортизаційних відрахувань, встановлених згідно Податкового кодексу України. Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється прямолінійним методом протягом строку їх корисного використання.

7. Інвентаризація основних фондів та товарно-матеріальних цінностей проведена станом на 01.12.15 р. у відповідності до встановлених вимог і закінчена в зазначені строки у повному обсязі наказ №528 від 24.11.15 р.

8. Реєстр акціонерів та обслуговування випуску цінних паперів Товариства, починаючи з липня 2010р., веде Національний депозитарій України, м. Київ.

9. Облік витрат проводився за встановленими правилами згідно Податкового кодексу України та відповідними змінами до цього Кодексу.

10. Статутний фонд товариства складає 1 568,1 тис.грн., який поділяється на 6272240 акцій номінальною вартістю 0,25 грн.. На 01.01.2016 р. частка держмайна в статутному фонді відсутня.

11.Збиток товариства по підсумках фінансово-господарської діяльності за 2015 рік складає -16 103 тис.грн., і з врахуванням прибутку минулих періодів, прибутки підприємства становлять – 128 579 тис.грн. Сплачено у бюджет податків – 3 924 тис.грн. Сплачено єдиного соціального внеску- 10 166 тис.грн.

12. Всі записи балансу рахунку "прибутків і збитків" товариства відповідають даним бухгалтерського обліку, проведеного відповідно з чинним законодавством і підтверджують баланс товариства станом на 31.12.2015 р. в сумі – 150 918 тис.грн. в тому числі по статтях:

1. Актив (тис. грн.) :

- основні фонди (залишкова вартість) – 58 079
- нематеріальні активи – 0,0
- капітальні інвестиції – 628
- запаси – 31 157

Розрахунки з дебіторами:

- заборгованість за товари, роботи, послуги – 37 021
- заборгованість за розрахунками з бюджетом – 6 905
- інша поточна заборгованість – 19

Грошові кошти та їх еквіваленти – 16 849

Інші оборотні активи – 260

Витрати майбутніх періодів – 0,0

Всього: - 150 918 тис.грн.

2. Пасив (тис.грн.):

- статутний фонд – 1 568,0
- додатковий капітал – 9 125
- нерозподілений прибуток – 128 579
- відстрочені податкові зобов'язання – 0
- короткострокові кредити банків – 0,0

3. Розрахунки з кредиторами (тис.грн.):

- з бюджетом – 271
- з соцстрахом і пенсійним фондом – 329
- по заробітній платі – 1 488
- з одержаних авансів – 0

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 9 558

-інші поточні зобов'язання – 0

Всього:

- 150918 грн.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ «НОВОВОЛИНСЬКОГО ЛИВАРНОГО ЗАВОДУ»

3.1. Підвищення ефективності діяльності ПАТ «Нововолинського ливарного заводу» за рахунок чинників, засобів та предметів праці

Для поліпшення оцінки фінансового стану підприємства ПАТ «НЛЗ» можна запропонувати наступні шляхи:

- детальніше дослідити ринки збуту (в країнах Європи);
- адаптувати методики аналізу до потреб ПАТ;
- вдосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства;
- розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства (статистична математика);
- вивчення вітчизняного ринку збуту продукції та підвищення обсягу реалізованої продукції;
- збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку приватного акціонерного товариства призведе до збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі;
- залучення іноземних спеціалістів (послуги аутсорсингової компанії) [28 - 31];
- послуги з аутсорсингу та краудсорсингу (рахунки-фактури, бухгалтерія, попередні замовлення), вивчення світового досвіду з даних послуг;
- кредити на розвиток бізнесу (поворотні – кредитні, середня відсоткова ставка сягає від 3 до 10% річних, безповоротні – гранти, мінігранти);
- інші заходи (маркетингові).

Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду.

Покращення фінансового стану підприємства передбачає відновлення його платоспроможності шляхом проведення певних організаційних процедур. Типи процедур, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства наведено на рисунку 3.1.

Джерела отримання коштів можуть бути різними. Найбільшу перевагу віддають прибутку, але у сучасних умовах на ПАТ «НЛЗ» необхідно розробляти стратегію залучення кредитів та пошуку внутрішніх резервів. Однак, на нашу думку, у зв'язку зі значною залежністю підприємства від позикових ресурсів використання першого джерела є недоцільним, оскільки додаткове залучення кредитів є надзвичайно ризиковим і може негативно вплинути на платоспроможність підприємства.

Рис. 3.1 – Форми фінансового оздоровлення приватного акціонерного підприємства

Отже, щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, треба шукати невикористані можливості його збільшення. Резерв – це кількісна величина.

Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів збільшення прибутку акціонерного товариства базується на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації.

Однак на першому етапі необхідно розрахувати поріг рентабельності (точку беззбитковості) для ПАТ «НЛЗ». Для побудови необхідні наступні дані: виручка від реалізації, сума постійних та змінних витрат.

Для розрахунку ми використаємо дані 2014 року «Звіт про фінансові результати». На основі вихідних даних необхідно розрахувати суму валової маржі (*ВМ*), яка показує рівень доходу підприємства, який дозволяє покрити видатки підприємства. Використовуємо наступну формулу 3.1:

$$ВМ = ЧП + ПВ, \quad (3.1)$$

де *ЧП* – чистий прибуток; *ПВ* – постійні витрати.

Розрахуємо валову маржу для підприємства ПАТ «НЛЗ».

Згідно з розрахунками валова маржа складає 187,272 тис. грн.

Наступним кроком є визначення відношення валової маржі до виручки від реалізації, виражене у відсотках (*ВМ%*) за формулою 3.2:

$$ВМ = ВМ/ВР (\%), \quad (3.2)$$

де *ВР* – виручка від реалізації.

Для досліджуваного підприємства відношення валової маржі до виручки від реалізації, виражене у відсотках (*ВМ%*) становить 206 %.

Тепер визначимо поріг рентабельності (*ПР*), який показує на якому обсязі реалізації підприємство буде рентабельне.

Розрахунок проводимо за наступною формулою 3.3:

Згідно з розрахунками поріг рентабельності ($ПР$) для ПАТ «НЛЗ» становить 477 тис. грн.

За результатами проведених розрахунків ми можемо визначити обсяг фінансових ресурсів, необхідних для налагодження беззбиткового виробництва (ΦP), за формулою 3.4:

$$\Phi P = ПР - ВР \quad (3.4)$$

Розрахуємо обсяг фінансових ресурсів, необхідних для налагодження беззбиткового виробництва ПАТ «НЛЗ». Згідно з проведеними розрахунками обсяг фінансових ресурсів (ΦP) складає 476,794 тис. грн.

Коефіцієнт реінвестування приймаємо за одиницю, оскільки єдиним фактором підвищення прибутку вважаємо зростання обсягів реалізації.

Для пошуку й підрахунку резервів зростання прибутку за рахунок зниження собівартості аналізують звітні дані щодо витрат на виробництво за калькуляціями, користуючись методом порівняння фактичного рівня витрат з прогресивними науково обґрунтованими нормами і нормативами за видами витрат (сировини і матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів), нормативами використання виробничих потужностей, обладнання, нормами непрямих матеріальних витрат, капітальних вкладень тощо.

У процесі виявлення резервів виділяють три етапи:

- а) аналітичний – виявлення і кількісна оцінка резервів;
- б) організаційний – розробка комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів;
- в) функціональний – практична реалізація заходів і контроль їх виконання.

Виходячи з аналізу фінансово-господарського стану ПАТ «НЛЗ», ми вважаємо за доцільно використати такі резерви залучення додаткових коштів для збільшення обсягів реалізації і підтримки прибутковості підприємства:

- проведення жорсткої політики у сфері стягнення дебіторської заборгованості та максимального скорочення кредитування постачальників і клієнтів;
- продаж частини основних засобів у вигляді будинків і споруд, які не використовуються у безпосередній виробничій діяльності підприємства;
- пошук резервів зниження собівартості продукції (надання послуг). На нашу думку, одним із основних резервів є саме зниження собівартості перевезень.

Тому ми вважаємо за доцільне вдосконалення менеджменту за рахунок впровадження організаційно-технічних заходів.

Таким чином, основним фактором покращення фінансового стану аналізованого підприємства є збільшення обсягів надання відповідних послуг до рівня точки беззбитковості. Такі заходи забезпечать позитивні значення показників рентабельності, а також зростання обсягів власного капіталу, тим самим зменшивши критичний рівень фінансової залежності підприємства від позикових ресурсів.

3.2. Математична модель оптимізації діяльності ПАТ «Нововолинський ливарний завод»

В економічних задачах вибору найкращого рішення, як правило, мають місце декілька критеріїв оптимальності. Ці критерії можуть відображати оцінки різних властивостей об'єкта або процесу, стосовно яких приймається рішення.

За дані для розрахунку оберемо найбільш розповсюджений вид лиття на ПАТ «НЛЗ» та інші фінансові показники, які наведені в табл. 3.1.

Основні показники виробництва ПАТ «НЛЗ»

Види лиття	Витрати сировини на виготовлення одиниці продукції			Запаси сировини, т
	Комплектуючі	Дзвони церковні	Вироби архітектурно-художнього призначення	
Чавун	1200	800	80	2000
Сталь	3700	130	45	4000
Легкі кольорові метали	1460	80	160	2000
Ціна виготовлення одиниці продукції, грн/т	0,230	0,200	0,350	

Вирішимо пряму задачу лінійного програмування симплексним методом, з використанням симплексної таблиці. При обчисленнях значення $F_c = 0,2$ тимчасово не враховуємо.

Визначимо мінімальне значення цільової функції $F(X) = 0,23x_1 + 0,2x_2 + 0,35x_3 + 0,2$ за таких умов-обмежень:

$$1200x_1 + 800x_2 + 80x_3 \geq 2000$$

$$3700x_1 + 130x_2 + 45x_3 \geq 4000$$

$$1460x_1 + 80x_2 + 160x_3 \geq 2000$$

З метою побудови першого опорного плану систему нерівностей приведемо до системи рівнянь шляхом поступового введення додаткових змінних (перехід до канонічної форми).

У 1-шій нерівності сенсу ($\geq$) вводимо базисну змінну x_4 зі знаком мінус. У 2-гій нерівності сенсу ($\geq$) вводимо базисну змінну x_5 зі знаком мінус. У 3-тій нерівності сенсу ($\geq$) вводимо базисну змінну x_6 зі знаком мінус.

Отримаємо:

$$1200x_1 + 800x_2 + 80x_3 - 1x_4 + 0x_5 + 0x_6 = 2000$$

$$3700x_1 + 130x_2 + 45x_3 + 0x_4 - 1x_5 + 0x_6 = 4000$$

$$1460x_1 + 80x_2 + 160x_3 + 0x_4 + 0x_5 - 1x_6 = 2000$$

Помножимо всі рядки на (-1) і будемо шукати початковий опорний план.

$$\begin{aligned}
 -1200x_1 - 800x_2 - 80x_3 + 1x_4 + 0x_5 + 0x_6 &= -2000 \\
 -3700x_1 - 130x_2 - 45x_3 + 0x_4 + 1x_5 + 0x_6 &= -4000 \\
 -1460x_1 - 80x_2 - 160x_3 + 0x_4 + 0x_5 + 1x_6 &= -2000
 \end{aligned}$$

Матриця коефіцієнтів $A = a_{ij}$ цієї системи рівнянь матиме вигляд (табл.3.2):

Таблиця 3.2

Матриця коефіцієнтів

A =	-1200	-800	-80	1	0	0
	-3700	-130	-45	0	1	0
	-1460	-80	-160	0	0	1

Базисні змінні це змінні, які входять тільки в одне рівняння системи обмежень з одиничним коефіцієнтом. Економічний сенс додаткових змінних: додаткові змінні завдання лінійного програмування позначають надлишки сировини, часу, інших ресурсів, що залишаються в виробництві даного оптимального плану.

Наступним кроком стане розв'язання системи рівнянь щодо базисних змінних: x_4, x_5, x_6 .

Припустимо, що вільні змінні будуть рівними «0», отримаємо перший опорний план: $X_1 = (0, 0, 0, -2000, -4000, -2000)$

Базисне рішення називається допустимим, якщо воно невід'ємне (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Базисне рішення

Базис	B	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
X4	-2000	-1200	-800	-80	1	0	0
X5	-4000	-3700	-130	-45	0	1	0
X6	-2000	-1460	-80	-160	0	0	1
F(x0)	0,2	0,23	0,2	0,35	0	0	0

Оскільки в опорному плані $x_i < 0$, то виконаємо додаткові перетворення, щоб отримати *базисне рішення*.

1. Перевіряємо критерій оптимальності.

План «0» в симплексній таблиці є псевдопланом, тому визначаємо провідні рядок і стовпець.

2. Визначаємо нову вільну змінну.

Серед негативних значень базисних змінних ми обрали найбільший по модулю. Провідною буде 2-а рядок, а змінну x_5 слід вивести з базису.

3. Визначаємо нову базисну змінну. Мінімальне значення θ відповідає 3-му стовпцю, тобто змінну x_3 необхідно ввести в цей базис.

4. Робимо перерахунок цієї симплекс-таблиці.

Наступним кроком стане здійснення перетворення симплекс-таблиці методом Жордана-Гаусса. У базисному стовпці всі елементи будуть позитивні. Перейдемо до основного алгоритму симплекс-методу.

Ітерація №0.

1. Перевіряємо критерій оптимальності. Поточний опорний план є неоптимальним, оскільки в індексному рядку знаходяться негативні коефіцієнти.

2. Визначаємо нову базисну змінну. В індексному рядку $F(x)$ вибираємо максимальний по модулю елемент. В якості ведучого стовпця виберемо відповідний змінній x_1 , оскільки це найбільший коефіцієнт за модулем.

3. Визначаємо нову вільну змінну.

$$\min\left(\frac{5111,11}{5377,78}, \frac{88,89}{82,22}, \frac{12222,22}{11695,56}\right) = 0,95$$

Перший рядок буде провідним. Дозволяючий елемент дорівнює (5377,78) і знаходиться на перетині ведучого і провідного рядка (Таблиця 3.4).

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆	min
X ₄	5111,11	5377,78	-568,89	0	1	-1,78	0	0,95
X ₃	88,89	82,22	2,89	1	0	-0,0222	0	1,08
X ₆	12222,22	11695,56	382,22	0	0	-3,56	1	1,05
F(x ₁)	-30,91	-28,55	-0,81	0	0	0,00778	0	0

4. Здійснюємо перерахунок симплекс-таблиці.

Наступним кроком стане формування наступної частини симплекс-таблиці. Замість змінної x_4 в план 1 увійде змінна x_1 . Рядок, який відповідає змінній x_1 в плані 1, був отриманий в результаті поділу всіх елементів рядка x_4 плану «0». Дозвільний елемент $PE = 5377,78$. На місці дозвільного елемента в плані отримуємо одиницю. В інших клітинах стовпця x_1 записуємо нулі. Таким чином, в новому плані 1 заповнені рядок x_1 і стовпець x_1 .

Для цього вибираємо зі старого плану чотири числа, які розташовані в вершинах прямокутника і завжди включають дозвільний елемент PE .

$$HE = CE - (A * B) / PE$$

STE - елемент старого плану, PE - дозвільний елемент (5377,78), A і B - елементи старого плану, що утворюють прямокутник з елементами STE і PE .

Розрахунок кожного елемента поданий у вигляді таблиці:

Після перетворень отримуємо нову таблицю 3.5:

Таблиця 3.5

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆
X ₁	1,02	1	0	0	4,4E-5	-0,00031	6,5E-5
X ₃	2,83	0	0	1	0,000271	0,00274	-0,00715
X ₂	0,68	0	1	0	-0,00134	0,000192	0,000617
F(x ₂)	-1,16	0	0	0	0,000164	-0,000924	0,00237

Ітерація №2.

1. Поточний опорний план є неоптимальним, оскільки в індексному рядку знаходяться негативні коефіцієнти.

2. Визначаємо нову базисну змінну.

В якості ведучого стовпця виберемо такий, який відповідає змінній x_5 , так як він є найбільшим коефіцієнтом за модулем.

3. Визначаємо нову вільну змінну.

Обчислимо значення D_i по рядках як частку від ділення: b_i / a_{i5} і з них вибираємо найменше значення:

$$\min\left(-, \frac{2.83}{0.00274}, \frac{0.68}{0.000192}\right) = 1033.21$$

Отже, 2-ий рядок стає провідним. Дозвільний елемент дорівнюватиме 0,00274 і буде знаходитися на перетині ведучого і провідного рядка (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆	min
X ₁	1,02	1	0	0	4,4E-5	-0,00031	6,5E-5	-
X ₃	2,83	0	1	1	0,000271	0,00274	-0,00715	1033,21
X ₂	0,68	0	0	0	-0,00134	0,000192	0,000617	3561,17
F(x ₃)	-1,16	0	0	0	-0,000924	-0,000924	0,00237	0

4. Здійснюємо перерахунок симплекс-таблиці.

Формуємо наступну частину симплексного таблиці. В план 3 увійде змінна x_5 . Рядок, який відповідає змінній x_5 в плані 3, ми отримали в результаті поділу всіх елементів рядка x_3 плану 2 на дозвільний елемент $PE = 0,00274$. На місці дозвільного елемента в плані отримуємо 1. В інших клітинах стовпця x_5 ми записуємо нулі. Отже, в новому плані 3 ми отримали заповнені рядок x_5 і стовпець x_5 .

Після перетворень отримуємо нову таблицю 3.7:

Таблиця 3.7

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆
X ₁	1,34	1	0	0,11	7,5E-5	0	-0,000746
X ₅	1033,21	0	0	365,58	0,0991	1	-2,62
X ₂	0,49	0	1	-0,0701	-0,00136	0	0,00112
F(x ₃)	-0,21	0	0	0,34	0,000255	0	-5,2E-5

Ітерація №3.

1. Перевіряємо критерій оптимальності.

Поточний опорний план є неоптимальним, тому що в індексному рядку знаходяться негативні коефіцієнти.

2. Визначаємо нову базисну змінну.

3. Визначаємо нову вільну змінну.

Обчислюємо значення D_i по рядках як частка від ділення: b_i / a_{i6} і з них ми обрали найменше:

$$\min(-, -, \frac{0.49}{0.000112}) = 433,33$$

Отже, 3-й рядок є провідним. Дозвільний елемент дорівнює 0,00112 і знаходиться на перетині ведучого і провідного рядка (Таблиця 3.8).

Таблиця 3.8

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆	min
X ₁	1,34	1	0	0,11	7,5E-5	0	-0,000746	-
X ₅	1033,21	0	0	365,58	0,0991	1	-2,62	-
X ₂	0,49	0	1	-0,0701	-0,00136	0	0,00112	433,33
F(x ₄)	-0,21	0	0	0,34	0,000255	0	-5,2E-5	0

4. Здійснюємо перерахунок симплекс-таблиці.

Ми сформуваємо наступну частину симплексної таблиці. Замість змінної x_2 в план 4 тепер увійде змінна x_6 . Рядок, відповідної змінної x_6 в плані 4,

отриманої в результаті поділу всіх елементів рядка x_2 плану 3 на дозволяючий елемент $PE = 0,00112$. На місці дозвільного елемента в плані ми отримали одиницю. В інших клітинах стовпця x_6 ми записали нулі. Таким чином, в новому плані 4 заповнені рядок x_6 і стовпець x_6 . А всі інші елементи нового плану, включаючи елементи індексного рядка, визначаються за *правилом прямокутника*.

Після перетворень отримуємо нову таблицю 3.9:

Таблиця 3.9

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆
X ₁	1,67	1	0,67	0,0667	-0,000833	0	0
X ₅	2166,67	0	2336,67	201,67	-3,08	1	0
X ₆	433,33	0	893,33	-62,67	-1,22	0	1
F(x ₄)	-0,18	0	0,0467	0,33	0,000192	0	0

1. Перевіряємо критерій оптимальності.

Серед значень індексного рядка видно, що немає негативних. Тому саме ця таблиця визначає оптимальний план завдання.

Остаточний варіант симплекс-таблиці 3.10:

Таблиця 3.10

Базис	B	X₁	X₂	X₃	X₄	X₅	X₆
X ₁	1,67	1	0,67	0,0667	-0,000833	0	0
X ₅	2166,67	0	2336,67	201,67	-3,08	1	0
X ₆	433,33	0	893,33	-62,67	-1,22	0	1
F(x ₅)	-0,18	0	0,0467	0,33	0,000192	0	0

Оптимальний план можна записати так:

$$x_1 = 1,67; x_2 = 0; x_3 = 0.$$

$$F(X) = 0,23 \cdot 1,667 + 0,2 \cdot 0 + 0,35 \cdot 0 + 0,2 = 0,583$$

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Отже, при реалізації такого плану є наявність недовикористаних ресурсів 2-го виду в кількості 2166,67 та 3-го виду в кількості 443,33. Це свідчить про те, що є необхідність у меншій закупівлі матеріалів даного виду.

Значення в стовпці x_1 означає, що використання x_1 – вигідно і що товар даного виду реалізовується з кращим успіхом у порівнянні із ресурсами 2-го та 3-го видів.

Значення $0,0467 > 0$ в стовпці x_2 означає, що використання x_2 - не вигідно.

Значення $0,33 > 0$ в стовпці x_3 означає, що використання x_3 - не вигідно.

Значення $0,000192$ в стовпці x_4 означає, що тіньова ціна (двоїста оцінка) дорівнює $y_1 = 0,000192$.

Конкурентне ринкове середовище вимагає від приватного акціонерного товариства постійного вдосконалення. Для того щоб бути конкурентоспроможним, ПАТ «НЛЗ» повинно мати конкурентні переваги.

Зокрема одним із заходів з покращення управлінських та фінансових рішень може бути запрошення відповідних спеціалістів на завод «НЛЗ» з метою надання консультацій, а саме – одну із провідних консалтингових компаній, що входить до десятки найбільших консалтингових компаній світу (Arthur Andersen, KPMG, Ernst and Young, Coopers and Lybrand та ін.).

Оплата їх послуг залежатиме від об'єму та обсягу роботи. Консалтингові компанії надають лише консультації та пропонують варіанти рішень для вирішення конкретних проблем підприємства. Остаточне рішення щодо змін в підприємстві після проведених консалтингових досліджень приймає керівник приватної організації. Пропозиції консалтингової компанії несе рекомендаційний характер.

Основним засобом отримання конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та удосконалення фінансового стану.

Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення виручки від реалізації;
- продажу частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від:

- обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується [1, с. 61].

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами, зокрема краудсорсинг, метод, який передбачає збір попереднього замовлення на виготовлення продукції. Застосування такого методу дасть можливість визначитися з оптимальним планом виробництва/випуску конкретної кількості та виду продукції з наявного в переліку приватного акціонерного підприємства «Нововолинський ливарний завод». Бажаний результат можна отримати також наданням знижок покупцям, зокрема постійним, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Не існує для всіх підприємств єдиного рецепту збільшення обсягів реалізації. Такі заходи мають бути виваженими, аби не нашкодити фінансовій діяльності підприємства. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;

- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства [2, с. 25, 32 - 34].

Внутрішні резерви підприємства складаються з наявних та прихованих. Виявлення наявних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання.

Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви приватного акціонерного товариства.

Приховані резерви — частина капіталу, що ніяк не відображена в Балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами удосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток. На кожному підприємстві, залежно від його особливостей, можуть бути різними набір факторів, які впливають на собівартість [3, с. 95].

Отже, удосконалення фінансового стану ПАТ «НЛЗ» можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання наявних ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, необхідно наголосити, що однією з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства є саме його фінансовий стан [47 - 51].

Аналіз фінансового стану акціонерного товариства є науковою базою прийняття управлінських рішень: з його допомогою вивчаються тенденції розвитку, досліджуються фактори зміни результатів діяльності, проводиться своєчасне виявлення і ліквідація недоліків у фінансовій діяльності, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, розробляється економічна стратегія його розвитку тощо.

Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність акціонерного товариства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами оцінювання фінансового стану підприємства.

В процесі аналізу фінансового стану акціонерного товариства ПАТ «НЛЗ» був використаний достатньо широкий спектр як загальнонаукових, так і специфічних прийомів, методів та моделей аналізу. Слід зазначити, що їх кількість та широта застосування залежала від конкретних цілей аналізу фінансового стану підприємства та зумовлюються окремими задачами залежності від конкретних випадків і ситуацій.

Аналіз наведених у фінансовій звітності підприємства ПАТ «НЛЗ» даних дає можливість зробити висновок, що підприємство не розподіляє чистий прибуток ані на виплати дивідендів, ані до статутного капіталу.

У результаті проведеного аналізу фінансового стану ПАТ «НЛЗ» за 2012-2015 роки ми оцінили його як задовільний, оскільки значна кількість як окремих показників, так і цілісних груп відповідають нормативним значенням і мають тенденцію до покращення.

Однак таке незначне погіршення фінансового стан пов'язане перше за все з негативним впливом на діяльність підприємства фінансової кризи, оскільки достатньо позитивні показники і тенденції попереднього періоду (зокрема 2012 рік) свідчать про цілком реальні можливості використання резервів поліпшення фінансового стану підприємства.

Таким чином, нами були визначені основні проблеми й недоліки у фінансово-господарській діяльності ПАТ «НЛЗ».

На нашу думку, головний резерв поліпшення фінансового стану підприємства – збільшення обсягів реалізації до граничного рівня порогу рентабельності (точки беззбитковості).

З метою збільшення обсягів реалізації продукції ПАТ «НЛЗ» ми пропонуємо декілька основних напрямків [43 - 46]:

- залучення іноземних інвестицій;
- розширення ринку збуту товару;
- ефективне управління дебіторською заборгованістю;
- продаж невиробничих основних засобів;
- зниження собівартості продукції (згідно результатів математичної моделі);
- маркетингові заходи;
- аутсорсингові заходи (рахунки-фактури, бухгалтерія), краудсорсинг (регулювання кількості попередніх замовлень) [29];
- консультації провідної консалтингової компанії;
- інші заходи (долучення до програм сталого розвитку тощо).

Згідно з проведеними розрахунками, впровадження зазначених заходів забезпечить надходження необхідного обсягу грошових коштів у розпорядження підприємства «НЛЗ», у результаті чого очікується поліпшення його фінансового стану.

Удосконалення організаційної структури підприємства означає насамперед необхідність встановлення оптимальної чисельності та структури управлінського апарату підприємства, а також чисельності працівників виробничих відділів та підрозділів згідно з діючими нормами, нормативами та

реальними потребами підприємства з урахуванням сучасних ринкових умов та досвіду зарубіжних компаній тощо [3, с. 126].

Покращити систему планування, обліку і контролю за основними показниками діяльності ПАТ «НЛЗ» можна за допомогою впровадження ефективної системи внутрішнього контролю, широкого і всебічного впровадження обчислювальної техніки, розвитку комп'ютерних мереж зв'язку, застосування сучасних програмних засобів: технологій управління та інформаційних технологій (оплачувані послуги ІТ-кластеру). Насамперед це стосується системи організації фінансового менеджменту, бюджетування, управління фінансовими потоками та витратами.

Удосконалення управління виробничими ресурсами і запасами означає раціональне використання всіх видів матеріальних ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій на виробництві, регулювання використання виробничих запасів згідно з прогресивними нормами.

Одним з напрямків удосконалення системи управління ПАТ «НЛЗ» є об'єктно-цільовий підхід із закінченим циклом управління при визначенні організаційної структури, нових прав і обов'язків працівників, а також міри відповідальності за свої посадові функції керівників і фахівців різних рівнів. Цільова об'єктно-функціональна структура апарату управління дозволить компетентно, комплексно, компактно і своєчасно здійснювати процеси управління, як це і потрібно при ринковій економіці. Цільовими об'єктами управління є ресурси: матеріальні, трудові, фінансові, а також основні засоби виробництва, готова продукція та інші активи. Увесь процес управління тим чи іншим ресурсом розглядається як одне ціле, в рамках якого діють взаємозалежні інформаційні потоки, що проходять через усі функції управління (планування, облік, контроль тощо).

Організація автоматизованої системи збирання і обробки економічної інформації також є одним із напрямків удосконалення системи управління, що сприяє побудові раціональної структури апарату управління підприємством і більш ефективному його використанню для виробничих цілей ПАТ «НЛЗ» [1, с. 216].

Функціонування зазначеної системи створює умови для підвищення культури управління, а також звільняє керівників і фахівців різних рівнів від ручної праці по збиранню і обробці інформації, скорочує строки прийняття управлінських рішень, поліпшує їх якість тощо.

Отже, стратегія удосконалення системи управління ПАТ «НЛЗ» має бути зосереджена на:

- цілях розвитку і порядку удосконалення комплексної системи управління підприємством і його складовими частинами для забезпечення ефективних рішень і взаємного погодження інформаційних потоків і процесів прийняття рішень, а також організаційних, кадрових і технічних рішень;
- впровадженні сучасних засобів і методів керування в межах вибраної комплексної концепції системи керування (інтегроване керування автоматизованим процесом виробництва);
- удосконаленні організаційних структур керування підприємством головним чином шляхом використання сучасних гнучких форм (адаптивні, програмно-цільові та інші структури);
- покращенні інформаційної системи для керування підприємством з метою покращення якості інформаційного масиву і розширення можливостей його швидкого використання;
- використанні засобів автоматизації і обчислювальної техніки для вдосконалення техніко-економічного рівня і якості виробництва (роботизація, гнучкі виробничі ділянки);
- використанні світового досвіду, а також співпраця всередині країни з іноземними партнерами для забезпечення необхідного рівня якості розвитку системи управління на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бандурка, О. М. Фінансова діяльність підприємства [Текст] : підручник / О. М. Бандурка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2002. – 384 с. – ISBN 966-06-0239-1.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [зі змін. та доп.] // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – 30.01.2012. – Назва з екрану.
3. Грідчіна, М. В. Управління фінансами акціонерних товариств [Текст] : навчальний посібник / М. В. Грідчіна. – К. : А.С.К., 2005. – 384 с. – (Університетська бібліотека). – ISBN 966-539-472-X
4. Дребот, Н. П. Аналіз стану фінансового забезпечення розвитку підприємств [Текст] / Н. П. Дребот // Банківська система України: теорія і практика становлення: В 2 т. Т.2. – С. 641-651.
5. Дутченко, О. О. Проблеми використання методик оцінки фінансового стану підприємств [Текст] / О. О. Дутченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 17. – С. 260-264.
6. Захарченко, В. О. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / В. О. Захарченко, С. І. Счасна // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 137-145.
7. Козлянченко, О. М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства [Текст] / О. М. Козлянченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10. – С. 182-188.
8. Костирко, О. Г. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства / О. Г. Костирко // Економіка АПК. – 2009. – № 7. – С. 54-56.
9. Котляр, М. Л. Методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства / М. Л. Котляр // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 5. – С. 57-61.

10. Кудь, Л. І. Проблеми аналізу фінансового стану підприємства [Текст] / Л. І. Кудь // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 6. – С. 275-280.

11. Лагун, М. І. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств у контексті прийняття управлінських рішень [Текст] / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 7. – С. 16-20.

12. Лагун, М. І. Теоретична характеристика основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 3. – С. 33-37.

13. Матвійчук, А. В. Діагностика фінансового стану підприємства із застосуванням інструментарію нечіткої логіки [Текст] / А. В. Матвійчук, О. А. Сметанюк // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 115-128.

14. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 26.10.2010 № 1361 [зі змін. та доп.] // Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=161079&cat_id=38738. –30.01.2012. – Назва з екрана.

15. Мних, Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Є. В. Мних. – К. : Центр НЛ, 2003. – 412 с. – ISBN 966-8253-36-1.

16. Науменкова, С. В. Використання методів фундаментального аналізу в процесі оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / С. В. Науменкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 12. – С. 54-65.

17. Павловська, О. В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємств [Текст] / О. В. Павловська // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 54-62.

18. Поддєрьогін, А. М. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк. – 5-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 546 с. – ISBN 966-574-895-5.

19. Подольська, В. О. Фінансовий аналіз : [Текст] навчальний посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : ЦНЛ, 2008. – 488 с. – ISBN 966-364-360-2.
20. Попович, П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання [Текст] : підручник / П. Я. Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 416 с. – ISBN 966-654-132-7.
21. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс] : Закон України від 17.09.2009 № 514-VI [зі змін. та доп.] // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. – 30.01.2012. – Назва з екрану.
22. Птащенко, Л. О. Управління корпоративними фінансами [Текст] : навчальний посібник : для студентів вищих навчальних закладів / Л.О. Птащенко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 296 с. – ISBN 978-966-364-565-0.
23. Субботович, Ю. Л. Особливості фінансової діяльності акціонерних товариств [Текст] / Ю. Л. Субботович // Фінанси України. – 2008, № 12. – С 39-47.
24. Терещенко, О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навчальний посібник / О. О. Терещенко. – Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с. – ISBN 966-574-441-0.
25. Філіна, Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навчальний посібник / Г. І. Філіна. – К. : ЦУЛ, 2008. – 320 с. – ISBN 978-966-364-428-8.
26. Чугай, А. В. Удосконалення управління фінансовими ресурсами акціонерних товариств [Текст] / А. В. Чугай // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 7. – С. 44-48.
27. Шкарлет, С. М. Аналіз фінансового стану промислових підприємств [Текст] : навчальний посібник / С. М. Шкарлет, Г. В. Кравчук. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – 280 с. – ISBN 978-966-2077.
28. Карпова Т.С. Аутсорсинг как эффективный способ взаимодействия малых и крупных предприятий и его роль в повышении конкурентоспособности малых предприятий / Т.С. Карпова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – К. : Вид-во "Лібра", 2012. – № 3. – С. 94-96.

29. Синяева И.М. Маркетинг в коммерции : учебник / И.М. Синяева, С.В. Земляк, В.В. Синяев / под ред. акад. РАЕН Л.П. Дашкова. – М. : Изд-во - торговая корпорация "Дашков и К", 2011. – 548 с. 5. Офшорный аутсорсинг. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://uk.wikipedia.org/wiki/Офшорный_аутсорсинг.
30. Виды аутсорсинга. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.jobgrade.ru/modules/Articles/article.php?storyid=940>.
31. Царенко А.С. Современные проблемы и перспективы аутсорсинга / А.С. Царенко // Российское предпринимательство. – 2008. – № 6, вып. 1 (112). – С. 127-132.
32. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / Г.О. Швиданенко, С.Ф. Покропивний, С.М. Клименко та ін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 248 с.
33. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів : Вид-во "Магнолія Плюс", 2004. – С. 577-605.
34. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посібн. / М.І. Камлик. – К. : Вид-во "Атіка", 2005. – 432 с.
35. Фінансовий аналіз. Практикум [Текст]: навч. посіб. / [М.Д. Білик та ін.]; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М.Д. Білик ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ: КНЕУ, 2014. – 474 с.
36. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підру. / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, Л.А. Суліменко; Житомир. нац. агрокол. ун-т. – 5-те вид., доповн. - Житомир: Рута, 2012. – 608 с.
37. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / О.О. Шеремет. – К., 2005. – 196 с.
38. <http://lib.ru.if.ua> – Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. 18
39. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
40. <http://zakon.rada.gov.ua/> – Веб-сторінка Верховної Ради України.

41. <http://www.minfin.gov.ua/> – Веб–сторінка Міністерства фінансів.
42. <http://www.me.gov.ua/> – Веб–сторінка Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
43. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. — К.: Вища школа, 2003. — 280 с.
44. Наказ МКУ "Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства" від 19.01.06 р. № 14: rada.gov.ua.
45. Павловська О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємств // Фінанси України. — 2003. — №11. — С. 55—61.
46. Фаріон І.Д., Захарків Т.Д. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. — Тернопіль, 2000. — 455 с.
47. Wang, X. (1999). Conditions to implement outcome-oriented performance budgeting: Some empirical evidence. *Journal of Public Budgeting, Accounting, & Financial Management*, 11(3), 533–552.
48. Wang, X. (2000). Performance measurement in budgeting: A study of county governments. *Public Budgeting & Finance*, 20(3), 102–118.
49. Wholey, J. S., & Hatry, H. P. (1992). The case for performance monitoring. *Public Administration Review*, 52(6), 604–611. Willoughby, W. F. (1918). Unified command of the nation's money. *Nation's Business*, 6, 12, 18–19, 31.
50. Wolff, L. W., & Hughes, J. (1998, June). Net available assets as a proxy for financial condition: A model for measuring and reporting resources available to a local government. *Government Finance Review*, 14(3), 29–33.
51. Wolkoff, M. (1987). An evaluation of municipal rainy day funds. *Public Budgeting & Finance*, 7(2), 52–63.

